

TOROCZKA:
Az Keresztyni
Tudomannak
Ertelme.

RMK. I.

623

RMK. I

624

Kolozsvár, 1632

T-H K.

I. 623.

1.) RMK. I. 623.

1. péld.

(Hányz. címl. és A¹².
lev.)

2.) RMK. I. 624.

(Teljes.)

①

Törökai Máté. II. Ker.
Árdományra értelem.

Kolozsvai. 1632.

② Tordai Máté: Az Israelnak
egy Jelenéséről... való ének.
[Az előbbihez hozzágyom-
tatva.]

Anno, 663. 420
Januarij Emlus d. 35
jure possidet ad me
Stephanus. Simo aliv
(Sofinos)

Er könyvöl. Tanolij son
galmattoson, az Isten-
tisztelésere, es az hit
ben Együttállni, Isten-
ügy aljyon megij. (ha-
jób atyád nevet atyád
viselnie.)

Legi Egeregi ben
m. Frater mma

~~122~~ ~~666.~~

He K

623-624.

**AZ IÓ HIRREL NÉ-
VEL NEMES ES BŐCSÜLLETES
TOLNAI IANOS Vram-
nak, az Colosvari Republicá-
nak Király Birájának, kívánok
az Istentől az Ur Iesus Christus.**

ban kegyelmet, békefféget, és lelki
testi áldásokat, s-hozszu bodog
életet.

AMAZ NAGY SZENT
és az Istennek baráttya, Ab-
rahám felsől, azt mondgya az
Apostol, hogy Attya minden
hiveknek, valakik tudni illik
az ő nyomdokit követvén az Istennek igi-
retinek hisznek, és az Isten előtt szentül
tökéltetességen járnak. Mert az mikép-
pen régen az egész világból az Isten Ab-
rahámot magának választá, és igéretet
tevéen neki Frigyet kötö velle, nem kü-
lönben most-is minden Istenfelsől emberrel
szövetéset köt az Isten, és igéretet tés-
zen, hogy ez eleiben-is meg sokasittya
maradékot, De kiválkeppen a lelki benne

A 2

lévő

lévő jogagokat szent lelke által öregbíti:
 Az jövőendő életben pedig örökké Isten
 leszén, adván neki végnekül való dicső-
 séget. Mikor tisztelendő Vram ezeket
 gondolom, és az kegyelmed állapotját
 elmémben forgatom, az Istennek kivál-
 keppen való gondviseletét, és szeretetét,
 tapasztalom kegyelmedben, és semmit ab-
 ban nem kételkedem hogy kegyelmed lel-
 ke Fia Abrahámnak, és az Iesus Christus-
 ban fogadott Fia az Istennek, Mert az Isten
 kegyelmedet hazájából ki hozván, és igaz
 ísméretire jutván, külső és belső sok jo-
 vaival meg áldotta, és jó helyben telepít-
 ven kedves állapotot engedett és adott, mi-
 vel hogy kegyelmed is engedett az ő hiva-
 talának, és az egy meg ísmért Istent az
 Iesus Christus által tiszteli, és szolgálja.
 Az külső jók a melyeket az Isten kegyel-
 mednek adott, az emberek előtt való ked-
 vességg, az bőcsülett, az tisztesség, és az
 méltóság, a belső jók. az itélet, az esze-
 ség, és az Isteni dolgokban való bölcses-
 ség, az mely által mind az külső törvé-
 nyekben, s-mind az Istennek törvényé-
 ben kegyelmed értelmés, és szentül okos,
 minden híveknek hasznára. De ez mellet
 Fiakkal leányokkal, és Vnokákkal is az
 Isten kegyelmedet meg látogatta, az kik
 felől, azok felől is, nagy reménység va-

gyon,

gyon, hogy az kegyelmed nyomdokait kö-
 vetvén, az fogadott fiúságban, és annak
 örökké való júságban az örök életben rés-
 zsek lesznek. Hogy azért azok az Isteni
 ísméretben és tisztelében nevedkedhesse-
 nek, és az Istennek törvénye szerént di-
 cséretesen elhessenek nem csak kíváncsom
 szívem szerént, hanem könyörgésemmel
 kérem is az Istentől, sőt vékony erőm és
 tehetőségem szerént, az menyére az sze-
 gényiség engette, azt cselekedtem hogy
 legyen modgyok abban, minél jobban el-
 hessenek, és az üdvességes tudományban
 bölcsőbbek lehessenek. Ez az oka tiszte-
 lendő Vram, hogy ezt az kis munkát, ke-
 gyelmednek offeraltam, és dedicáltam, az
 melyben summa szerént az igaz és üdvessé-
 ges Keresztyéni tudomány bé foglalta-
 tik, mind az Istennek s-mind az Christus-
 nak csméreti felől, és az üdvességnek ut-
 tya, az törvény felől, és az szent életnek
 is jegyei felől. Kérem azért kegyelme-
 det, hogy kegyelmed az kegyelmed ke-
 gyés, és Isteni felelemmel teljes jó volta
 szerént, vegye töllem oly szívvel, az mi-
 némű jó és háláado szívvel én kegyel-
 mednek az kegyelmed kedves és szerel-
 mes maradványinak kedvéjért, adtam és
 consecraltam, Az Vr Isten kegyelmedet

A s

mina

minden kedvesével, és szerelmével együtt kedves jó egészséggben éltesse sokáig, ecclesiáinknak, és republicáinknak öröme és hasznára.

Kegyelmednek

alázatos Bolgária

THORDAI IANOS.

REG.

R E G G E L I

Könyörgés.

ÓRÓK MINDENHA-
to Felsegés Ur Isten, ki az
éynek sötétségét el töröld,
az napot fel támasztod, ez föld-
nek kerekességét a val fűpen meg
világosítod, minden élő állato-
kat az te szárnyaiddal nyugod-
alma alól fel költesz, ki bocsá-
tás, erőt adsz azoknak, üdöket
és alkalmatosságokat szolgál-
tatasz, és minden állatokat az te
jó voltodból legeltetesz és táp-
lálasz: Hálákat adunk te szent
Felsegednek, fent Fiadnak az
mi Urunk Iesus Christusnak ál-
tala, hogy minket fűletésünk-
nek napjától fogván, mind en-
nyi sok keserves változások-

A 4

ban,

ban, nyavalyákban, háboruságokban, sőt fárnyaid alatt kegyelmesen meg őriztél és oltalmaztál, ez elmult étfakának folyásában is velünk voltál, az éynek sötétségéből ez napnak világosságára, ennyire való e-gészségben, békeségben virrasztottál, időt és alkalmatosságot adtál, bűneinkből te hozzád való meg térésünkre, az te sőt lelked által te benned való hitünknek öregbítésére. Aldott légy mi mennyei sőt Atyánk mind örökké, nap támadattól fogván egész nap nyugatiglan, szenteltesse az te dicsőséges nagy neved.

Nintsen UR Isten sem az menyben, sem az földön, sem az vizekben, sohul senki, az ki te s.

te sőt Felségednek ellene mi nekünk avagy árthatna, avagy minket meg tarthatna, nintsen ki keسرűségünkben, nyavalyánkban, felelmünkben, vigasztalna, bátorítana, és bistatna. Annakokáért csak te reád fűggesztjük az mi fenneinket, te hozzád emeljük az mi földháskodásunkat, te sőt Felségedtől várjuk előmeneteltünket, életünket, és ki mulásunkat, az te kegyes gondviselésed alá ajánlyuk mi mennyei sőt Atyánk, most és minden időben, lelkünket testünket, egész életünket, minden Atyánkfiát, és minden felebarátunkat.

Meltolatsál mi mennyei sz. Atyánk, az mi fivűnknek sötétségét eltörlenie, az te sőt

nevednek igaz esméretit, és ti-
teletit, az mi szivünkben lel-
künkben fel gyutania, hogy an-
nak világosságában járhaflunk,
fogálhaflunk, te sz. Felseged-
nek, fentsegeben, és igazságban.
Ald meg mi mennyei fent A-
tyánk ez mi máj napunkat is,
fel kelésünket, ki menésünket,
kűn járásunkat, minden dolga-
inkat és minden utainkat. Le-
gyen te szent Felseged mi né-
kűnk kegyelmes, gondviselő,
éltető, tápláló, meg tartó Iste-
nűnk, és fent Atyánk, hogy na-
ponként az te szent nevednek
felelmében éppülheflűnk, ne-
vedkedheflűnk. Vezèrellye te
fent Felseged minden dolgain-
kat, hogy femeinknek látását,
nyelvűnknek foglását, fűleink-

nek

nek hallását, szivűnknek gon-
dolattyát, és minden tagainkat,
minden gonofságtól, minden
bűntől, hívságos, és botránkoz-
tató dolgoktól, meg oltalmaz-
hafluk, és foglalhafluk csak az
te fent törvényednek és fent a-
karatodnak meg őrizéseben, és
követésében, hogy ezeképpen
az munkás napnak végső orá-
ját, az tsendes, és nyugodalmas
étzakának kezdetit, lelki testi
békességben vidám ortzával ér-
vén, te fent Felsegednek az te
tőlled el vőt jokért melto hálá-
kat adhaflunk, tégedet lelki
buzgosággal, lelki örömmel fel
magasztalhaflunk. Mert csak
te fent Felseged egyedűl az az
Isten, az kit illet mennyen föl-
dön az Ur Iesus Christus által ő-

A 6

rökké

rökké meg maradando tisztel-
ség, dicsőség, dicséret, hálaadás,
és imádás. Tőgedet dicsérje-
nek Ur Isten az mennyiek, az
földiek, és az vízben valók, e-
gész menyország, földnek kerek-
sege, tengernek fellestege, fűn-
telen zengjen az te szent ne-
vednek dicséretivel ezt mond-
ván: Szent, Szent, Szent az Se-
regeknek URA Istene, az min-
denható öröktől fogván örök-
kőn örökké, csak egyedül ural-
kodo Ur Isten, ki dicsőségeddel
bő töltötted az mennyet, az föl-
det, az tengert, és mindeneket,
ki él, es uralkodol, mind örök-
kőn örökké. *Mi Atyánk, &c.*

E S T V É L I

Könyörgés.

ÖRÖK

ÖRÖK MINDENHA-
tó Fellestes Ur Isten, ki az
munkás napot el nyugo-
tod, az csendes és nyugo-
dalmas északát elő hozod, min-
den élő állatokat az te szárnya-
idnak nyugodalma alá béké vész.
Hálákat adunk te szent Felle-
gednek, fent Fiádnak az mi U-
runk Iesus Christusnak általa,
hogy minket születésünknek
napjától fogván, mind ennyi
fok keserves változásokban,
nyavalyákban, háborúságok-
ban, fent fárnyaid alatt kegyel-
mesen meg őriztél, és oltalmaz-
tál, ez napnak folyásában is ve-
lünk voltál, életünket meg tar-
tottad kegyelmesen, lelkünket
is az te vígasztalo, bátorító, és
minden igazságra vezérő fent

A 7

lelked

Ielked által meg oltalmaztad
minden ífonyu vétkektől, mel-
lyekre az te híveidnek csalárd
ellensege az Sárán indíthatott
volna minket, meg világosítot-
tad Ur Isten az mi vakságinkat,
és az te fent törvényednek őf-
venyére vezérelvén minket, e-
rőtleniségünkben meg vastagi-
tottál, felelmünkben meg báro-
ritottál, meg jelentetted az ör-
dögnek bűnre indító fámtalan
fok csalárdságát, ez világnak ál-
nok hízelkedését, az rothadan-
do testnek hívságos kívánságát.
Gyakran dorgáltad jora valo
restségünket, vigasztaltad szo-
moru sívűnket, mindenekben
atyai jó voltodból, kegyelme-
sen gondunkat viselted. An-
nakokáért mijs estvelí áldozat
helyet,

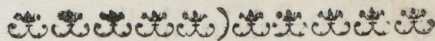
helyett, sívűnket, és lelkűnket
te hozzád fel emelvén, dicsér-
jük, áldgyuk, és magasztaljuk
az te dicsőféges nagy nevedet.

Nintsen Ur Isten sem a menj-
ben, sem az földön, sem az vi-
zekben, sohult senki, ki te fent
Felsegednek ellene mi nekünk
avagy árthatna, avagy minket
megtarthatna, nintsen ki kese-
rűségünkben, nyavalyánkban,
felelmünkben, vigasztalna bá-
torítana, és bíztatna, egésségünk-
ben oltalmazna, betegségünk-
ben orvoslana, és gyógyítana.
Annakokáért csak te reád fűg-
gesztyük az mi szemeinket, te
hozzád emellyük az mi fohás-
kodásunkat, te fent Felseged-
től várjuk előmenetelűnket, é-
setűnket, és ki mulásunkat, az

te kegyes gondviseleſed alá a-
jánlyuk mi mennyei ſzent A-
tyánk, moſt és minden időben,
lelkünket, teſtünket, egész éle-
tünket, házunk népét, minden
Atyánkfiait, minden felebará-
tunkat. Könyörgünk alázato-
ſon te ſzent Fellegednek, légy
kegyelmes, légy irgalmas min-
den bűneinknek. Iſmérjük
hogy gyarloſagunk miatt eſet-
ſök fogyarkozásinkal, ez mái
napon is meg bántottuk ſzent
Fellegedet, bűneinknek ſiral-
mára, pœnitentia tartáſunkra
valo napunkon vérkeinknek
ſámát ſokalítottuk, mellyekről
te ſzent Felleged elött valláſt tē-
ſünk, és az földig meg alázvan
mi magunkat, azokrol te tölled
kegyelmet és bocsanatot ké-
rünk.

rünk. Meltoltaffal mi mennyei
ſzent Atyánk minket ez követ-
kezendő ętzakanak idején is á
te ſzent ſárnyaidnak nyugodal-
ma alá bē venni, gondal, mun-
kaval, burval, banattal, és keſe-
rűſeggel meg epedet, el fáradoſt
lelkünket, teſtünket, az te ſzent
nevedben el alutni, és cſende-
ſen el nyugotni. Olthalmaz meg
Ur Iſten minden teſti lelki ke-
ſertettől, nyavalyatol, kárval-
laſtol, herteien halaltol, keſerű-
ſegtől, minden gonofitol. Adgy
mi nekünk lelkünkben te ſzent
Fellegedhez igaz vigyazaſt,
és örömet, teſtünkben nyugo-
dalmat, hogy az te ſzent neved-
nek tiſteſſegére, dicséretire, az
következendő napnak is az ő
vilagofſagat lelki teſti békeſſeg-

ben, vidám orczával érvén te
fent Felsegednek az te tőled el
vót jókért melto halakat adhaf-
sunk, tégedet lelki örömmel lel-
ki buzgosaggal fel magasztal-
hassunk. Mert csak te fent Fel-
seged egyedül az az Isten az kit
illet mennyen földön az Ur Je-
sus Christus álrál, örökké meg
maradando tisztesség, dicsőség,
dicséret, hálaadás, és imadas.
Tégedet dicsérjenek Ur Isten á
mennyeiek az földiek, és a víz-
ben valok, egész menyország,
földnek kereksege, tengernek
fellesege, sűntelen zengjen az
te s. nevednek dicséretivel ezt
mondvan: Ss. Ss. Ss. á seregek-
nek Uralstene, ki dicsőségeddel
bétöltötted az mennyet, az föl-
det, az tengert, és mindeneket,
ki él és uralkodol. &c.

EPIGRAMMA

AD LECTOREM.

*Scripta prophana iuvant alios, & falsa
Deorum*

*Dogmata; Romulei numina ficta pro-
bant.*

*Maxima doctrinam veneratur turba Lu-
theri:*

*Zwinglistas iterum pars inimica colit.
Non minor exequitur Calvinum turba vi-
rorum,*

*Instabile hoc vulgus carpit, & illud
amat.*

*At Doctrina Chij Doctoris pura Iacobi
Ex tenebris densis eruta rite nitet.*

*Hanc osor veri mundus contemnit inique,
Sed cultrix veri paucula turba colit,*

*Hanc brevibus charta hac enodat, lector
amice*

Matthew, lege tu si pius esse velis.

Emer: N: Bükfalvini.

Præ-

Præfatio libelli.

EZ VILAGNAK TE-
remtésétől fogván az végé-
ig három karban találom
az emberi nemzetet, Első az A-
dám-tól fogva az Abrahamig
valo űdő, Második Abrahamtól
fogva az Christusig. Harmadik,
Az Christustól fogva az utolsó
ítéletig valo űdő.

Az első űdőbéli emberek,
minden akadály és ellen vetés-
nélkül Istennel egyyefek lehet-
nek vala, és az örök életet el ve-
hetik vala, ha Istennek akarat-
tyához és tanátsához szabták
volna akarattyokat és tanátso-
kat. De mikor tölle úgy el sza-
kadtanak volna, hogy ez világ
Isten nélkül, az az, Isteni ísmé-
ret nélkül, Isten is ez világ nél-
kül maradna: Mert ez világ ö-
tet meg

tet meg vetvén, Idegen Istenek-
nek tiszteletekre hayla.

El hozá Isten az második űdőt,
à melyben az bálványozo em-
beri nemzet közzül, egy em-
bert ki válasta magának, úgy
hogy annak Csemetéi és ágai
mind filigyek, az az, fentek és
Isten fiai leunének, és néki gyű-
mölcsöznének. Így lőn Abra-
ham minden maradékival Isten
népe. Ez világ penig abban az
pogánfagban marada, à mellyet
válastot vala magának, kiknek
az környűl metélkedés akadál-
lyok és rekefsek lőn, hogy Isten
népei ne lehetnének, és az fő-
vetsegeben, mellyet Isten Abra-
hammal szerzet, bé ne álhatná-
nak külömben, hanem ha à kör-
nyűl metélkedést fel vennék, és
minden törvényiben az Sídol-
kal

kal egygyeznének: Mert csak az egy Sídó nemzetségnek ielentette vala Isten meg magát, ennek kötelezte vala oltalmának és áldomásának minden ígértit. Ezokáért adot minden üdöben gondviseelő fejedelmeket, és igazságra tanító prophétákat: és legutoljor az Iesus Christust.

De mikor ezt nem fogadták volna, és az ő gondviseelő listeknek ió akarattját magokról le rásták volna, ki nylatkoztatá az Isten à harmadik üdöt, mely à Sídoknak utolsó ideiek az veszedelemért, à Pogánoknak első az engesztelésért, Ezokáért kiönté Isten az ő áldását, ez világon minden Pogán nemzetségekre, el törölvén az környálmételkedésnek privilegiomát, mely az Pogánoknak akadályok

ni esméretre, az Christusban való hűtre, az törvény parancsolattjának meg tartására, az mellyeket az egy Atya Isten parancsolt, az egy Iesus Christus iovallot, és megmagyarázot, Ez három dolog kívül, az többi az írásban ollyak, az mellyekhez az üdvesség nem köteleztetet. Ez rendi és sommáia ez kis könyvetskének, melyben ha kinek valami nem tetzik, azért nem tetzik, hogy valásának fundamentomát nem érti, Iőt oltalmazni sem tudgya soha voltaképpen, míg tudományát ez fundamentomra nem éppíti. Vale.

Epigramma, A. T. Claud: Thorozk:

Insano qui huius temnit precepta libelli
Pectore, perpetuò displicet ille Deo.

B

Sép

Sép Isteni Dicséret.

MONDGYATOR DICSERET, Keresztvények az VR ISTENNEK, szentféges tisztelertet, adgyatok ő nevének. Eorvendgyetek ő neki, igaz Isteni félelemmel, mert köztetek lakozik, az Anyaszentegyházban.

Es meg először lelketeket, lelki kegyérrel, biztat ő igéjével, édes igéretével.

Szent Vagyam az te neved, szent vagy te az magos menyben, szent vagy és ret, minden nemzetsegekben.

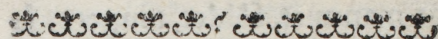
Tegedtet illet Vram, tisztelötünk, háladásunk, az mi gyülekezetünk, Innepi szentelesünk,

Hála legyen te néked, hogy meg jelentéd te magadat, hogy meg értettük Vram, az te akaratodat.

Dicséret és dicsőség, legyen néked az magasságban, Dicséret és dicsőség, legyen az szent Templomban. Dicséret és dicsőség legyen az szent Templomban.

AZ

AZ

KERESZTYE-
NI TVDOMÁNNAK

rövid sommában kötöt
fundamentoma.

MIT vallasz magad felől az Keresztényi Hát dolgában?

Az Ur Istennek az ő képre teremtet állattyanak vallom magamat.

Kicsoda az VR ISTEN?

Az Ur Isten az, az ki csak ő magától örök üdötől fogva egyedül volt, vagyon, és lélsen mind örökké. Az kinek sohasenki tárfa nem volt, senki segítésge és tanátfa nélkül nem búkolkodott, Az ki semmiből

B 2

az mennyet, földet, tengert, és
ezekben valokat, egyedül te-
remtette, ezeket élterti, táplál-
lya.

Esa: 40. 28. & 43. 11. & 44. 6. & 45. 5.
& 48. 12. Apoc: 1. 2. Psal: 104. & 135.

Ki neve az Istennek?

Tulaydon neve SídóJul: IE.
HOVAH, E LO HIM, az az,
Ur Isten. mert az első teremtés-
ben evel az nével jutot előfiser,
az emberi nemzetnek esmére-
tiben.

Vagyone több neve?

Számtalan vagyon: Mert
minden cselekedetiről Istennek
az irás nevet ad, Bölcs Isten, te-
remtő Isten, mennek, földnek,
tengernek Ura Istene, Seregek-
nek Ura Istene, Isteneknek Iste-
ne, Uraknak Ura. Társ Benved-
hetetlen Isten, bossu állo Isten,

meg

meg eméftő tűz. vizkontag: Kö-
njörülő és irgalmas Isten, ki ma-
gát minden szeretnek neve-
vel nevezi: Atyánknak, A-
nyánknak, vőlegénnek, pástori-
nak, ör állonak, őrizőnek, ki-
ralynak, faskeselyőnek, megvál-
tonak, üdvezítőnek, Abraham
Isak Iacob Istenének, Iesus Chri-
stusnak és az keresztyenségek
Istenének és Atyának.

Miként ez az Isten?

Láthatatlan és halhatatlan
felfeg, ki soha sem egy sem há-
rom személyben nem jelentette
magát, nintsen is látható szemé-
lye. kihez sem menyei, sem föld-
di, sem vízi állatok képét nem
hasonlíthatni, kit az egeknek
egei bē nem foghatnak, kihez
halgat egész menyorság, föld.

B 3

nek

nek kereksege, és tengernek fe-
lessege; Hogy ha kire meg ha-
ragzik az Ur Isten, annak bün-
tetésére fel támad, a meny, föld,
tenger: viscontag, ha kit szeret
az Ur Isten, annak óltalmára
szolgálnak, menyek, földiek,
és vízben valók. Szűveknek
meg vizsgálója, titkoknak álta-
látoja, ki előt semmi el nem e-
nyészhetik. Az ki mindenűt je-
len vagyon, valahun ülünk, fo-
lunk, állunk, járunk, alofunk,
vigyázunk.

Exod: 33. 20. Ioh: 1. 6. 1 Tim: 6. 16. Esa:
40. 25. 2 Reg: 6. 27. Esa: 40. 26. Sap: 16. 24
Jer: 17. 10. Eccl: 23. 28.

Mint teremtet mindeneket és az embert?

Kezdetben mikor Isten men-
nyet, földet teremtet volna, egy
favára világosság lőtt, mellyet
meg választván az sötétségtől,
az ví-

az világosságot nevezte Nap-
nak, az sötétséget pedig Eynek.
Máskor nap teremté az Eget, az
mely külön választaná az első
az földi víztől. Harmad nap el-
választván az vizet az földtől,
teremtet az földből gjümölcsö-
ző fűveket és fákat. Negyed nap
teremtette az Napot, az Hol-
dat és az Csillagokat, az sötét-
ségnek és világosságnak meg-
választására. Ötöd nap teremtet a
vízből ufo és repeső állatokat.
Hatod nap teremtet az földből,
minden fele oktalán, négy lábú,
és csúfó máso állatokat. Mind
ezek után teremtette az embert
az ő képére hozzá hasonlót; az
az értelemmel, bölcsességgel, és
szólással meg ékesítette, és min-
den állatokon Urrá tőtte; En-

nek oldala csontyából formálta
Evat néki házastársul. Heted nap
meg nyugovék az Ur Isten min-
den munkájától, és azt az napot
meg álda, és meg fentelé.

Gen: 1.

*Miért teremtette mind ezeket és az
embert?*

Mindeneket az Ur Isten te-
remtet embernek javára: az em-
bert pedig az ő nevének tífte-
letire, és az örök életre, semely
válogatás nélkül, mert senkit
arhozatra nem teremtet, nem-
is rendelt.

Sap: 16. 24. Sap: 1. 14. & 2. 22.

Miben áll az Isten nevének tífteleti?

Abban ha az mi akaratu-
kat nem követjük, hanem az ő
akarattjának mindenképpen
engedünk. abból sem job, sem
bal kézre ki nem lépünk, abban
tellyes

tellyes életünket foglalljuk.

Deut: 5. 33. & 12. 32. & 13. 18. 1 Reg: 15. 21.

Hogy tudhatni meg akarattját?

Ha az ő cselekedetét és be-
sédit, jól meg írellyük és meg
értjük.

Mit cselekedet és szolot az Isten?

Adam idejében, és az után
egynéhány üdökben az Ur I-
sten gyakorta meg jelenik vala,
és emberekkel beszél vala, An-
gyali által: Es ekképpen aka-
rattját tőle meg tudhatták va-
la: De mikor az ő gonos kíván-
sagok után indultanak volna, és
azt ugy követnék mint fő had-
nagyokat, Istentől el szakadá-
nak, mellyért az Ur Isten az első
világot víz özönnel el vészté, és
az egy igaz Noét háza népével
meg tartá. Gen: 2. 16. & 3. 8. & 4. 6.
& 5. 24. & 6. 13. Gen: 7. 1. Rom: 7. 7.

B 5

AC

Az vizörzén után mi lőt?

Az emberi nemzet mikor
ismét naponként el szaporod-
nék, és a föld kereksegen el fél-
lyedne, lassan lassan esmét el fe-
letkezének az Istenről, ki mind
az által az gondviselést le nem
rötte vala; az vakfagban annyí-
ra el merülének hogy magoktól
nem tudnak vala jot folni, cse-
lekedni, és Istentől jot remén-
leni.

Rom: 7. 13.

Ki tiszteltének tehát?

Mikor az egy igaz, élő, Isten
kívül sohul más igaz Isten nem
volna, ezt pedig meg verették
volna; gondoltak magoknak I-
steneket, kiknek képeket csé-
náltanak, férfiaknak, asszony ál-
latoknak, gyermekeknek, és e-
gyéb állatoknak semélyekre, a-
zokat

zokat tisztelték imádták. Ez il-
lyen bálványozással az igaz I-
steni isméret el oltaték, és ez vi-
lág Isteni isméret-nélkül mara-
da, mind addig míg Isten Abra-
hamot magának valasztá, és ma-
gát velle meg esmérteté.

MASODIK RESZ.

Mint választotta Isten Abrahámot?

Mikor Abrahám ez világi
emberek között eggyik volna,
ki bálványozo Atyáktól szá-
mazot vala, ki folitá Isten őret
Ur Chaldeából, és hívá Canaan
földében; Ott mikor magtalan
és mind feleségeitől vén volna;
Egikor Isten ilyen ígéretet tőn
néki: Így szaporitom meg magodat mint
az Egnek csillagait. Ezt el hívén Ab-

B 6

raham

raham igaságul tulaydonitták neki, és Abramból Abrahamlón, az az, sok nemzetiségnek Attyának nevezteték; És fővetseget tőn Isten velle iljen főval: *En te Istened léfzek és az te magodé te utánnad mind örökké: Mely fővetseggnek jele légjen az körül-metélkedés.*

Gen: 12. 1. Gen: 17. 4. Ioh: 8. 39. Gen: 17. 7

Mit tulaydonitot Abrahamnak az ő hűti igaságul?

Az Ur Isten meg bocsátván minden bűneit, oly igazzá tévé, mint ki soha nem vétkezet: De ez felet hogy az Isten ígértinek tellyes bizodalommal hűn; meg fentelé, népévé fogada, az fiufagban bé vővé, mellyel jussa és közilón Abrahamnak, az örök élethez, minden tőlle fár-

mazan-

mazando maradékival egyetemben. Ez az Isten választása, nem az hogy minden személt külön külön választana kit az éltre kit az kárhozatra.

Exod: 4. 22. Deut: 7. 6. Rom: 4. 13. 16.

Ha Abrahám akkor mindgyárt meg holt volna, üdvözült volna?

Minden kétségnélkül üdvözült volna, mert abban az ártatlanságban holt volna meg, az melyre hűt által jutot vala. Ezt kel ítélni minden felől, a kinek ideje és tehetsége, az meg igazulás után nintsen az jó cselekedetre, mint az Tolvainak az keresztfán.

Ha pedig az meg igazulás után vétkezet volna, üdvözülhetet volna?

Ha vétkezet és igen hamar poenitentiát tartot, mint David kiraly, és Peter Apostol, meg

B 7

bocsáta

bocsáttatott bűne, és idvözült,
De ha vétkezvén hamar meg
nem tért volna, mint *Cove, Dathan,
Saul, Iudas, Ananias, Sapphira*, El kár-
hozot volna. 2 Cor: 2. 7.

Ha pedig nem vétkezett volna, de
íot sem cselekedett volna?

El kárhozot volna: mert az
fiusagban való embernek, ta-
lentumot adnak, mellyel ha né
kereskedik, az külső sőtetségre
vettetik, az fiusag pedig marad
fiára. Matt: 23. 28.

Mi különbség vagyon az fiusag és
örök élet között?

Az örök élet az fel támadás
után való élet, mely véghetet-
len és dicsőféges lében, mellyet
csak az jó fiak vehetnek el. Az
fiusag pedig ez világon való
jus, mellyel embernek oly közf
vagyon az örök élethez, hogy

azt saját és tulajdon örökségé-
nek tarthattya: mely fiusagnak
jussából semmi ki nem vetheti,
mert atyákról fiakra száll: hanem
az engedetlenség.

Rom: 3. 3. & 11. 17. Lev: 26. 44. Deut: 4. 31

Ezt az fiusagot csak magának nyera-
teé Abraham hitivel?

Nem csak magának, hanem
minden maradékinak, fiáról fi-
ura mind örökké; mert abban
az fiusagban bē foglaltatnak,
minden tölle fārmazando nem-
zetsegek; melyből ki vāgattat-
nak vala, ha az nyoltzad napi
környűl-metelkedést el mulat-
tyak vala.

Gen: 7. 14. Exod: 4. 22. Deut: 7. 6:

Mi különbség vagyon, Abraham és
az ő maradéki között?

Abraham hitivel találta az
fiusagot és szentseget: De az ő

maradéki bűletésekkel; Mint az
kit meg nem esitnek, anak gyer-
meki nemességben bűlettetnek.

Hát az Abraham nemzetsége mind
az szentségben születet?

Mind abbā; mind jok, s mind
gonosok. Ha az kovási (Abra-
ham) bent, az testra is (az Ab-
raham nemzetsége) bent. ha az
gyűkér bent, az ágak is bentek.
Az s. írás Abrahamért mond,
gya az Sido népet Istennek bent
népének; noha ők gonosok va-
lának.

Deut: 4. 37. & 9. 5. & 10. 15.

El vesztetheti ember ezt az fűs-
got és szentséget?

Soha ember semmiképpen
el nem vesztetheti, meg gonosá-
gával is, mert ősről maradt ö-
rökség, az fiakra fál, mind jok-
ra go-

ra gonosokra. Ez az eredendő
igalság, az mely helyében ere-
dendő bűnt gondoltanak az s.
írás ellen.

Num: 26. 11. Rom: 3. 3. & 11. 28.

Hát ember el nem kárhozhatik?

Vay igen is el kárhozhatik,
a ki gonosul él és meg nem tér.
Meg kel választani az fűsagot
avagy az hűtnek bentsegét, az
életnek bentsegétől; az fűsag a
gonosz fiakra is szál, de nincs
bennük az életnek bentsege, az
jambor fiakban mindenik va-
gyon. Azért az fűsag és bent-
ség, senkit nem üdvezit, az sz.
élet nélkül. Mint az kit fölöd-
ben hiúsí mivelni, ha az egész na-
pot hívokodással mulattya el,
nem ad s néki nap fámot, noha
hivatala volt a fölőben, és meg

igérted volt az napfámot. mert
fokan vadnak az hivatalosok,
de kevesen az válastottak.

Ioh: 8. 37.

*Hát az fiúságnak és szentségnek
mi haszna vagyon?*

Az jó cselekedet nem üdvözít senkit, hanem csak azokat az kik az fiuságban és az szentségben vadnak, azért ha ki az cselekedetnek igazságával, üdvösséget akar nyerni, izűkség hogy a fiuságnak fővetségében legyen, ha abban nintsen, hűt által béálljon, Poganbol keresztényen legyen, mint Cornelius; Mert az hivatlan vendégnek nintsen a menyegzőben helye. Nem ád ho pénz az annak az fejedelem, az kit az fizetet népe közzé bé nem írt. Így az Poganoknak nem ád életet az törvény,

vény, míg az keresztényenségben hűt által bé nem áll, nem tartozol annak fizetni, az ki hivatlan főlödben ment, ha ugyan e-leget munkálkodot is. mert né az akaroé, sem az futoé, hanem az könyörülő Istené. Az Isten penig az ő főlejében az fiakat tötte napfamosokká is, hogy ővök legyen mind az két fele hason, mind az főlö, s. mind az napfám; Az hűt kívül valoknak penig ebben semmi részek ne legyen: Ez haszna az fiuságnak.

Matti: 22. 12. Gal: 4. 30.

*Ha ember éléb meg hal, hogy nem mint
iot cselekedhetnék, el kárhoziké?*

Mivel hogy szent Atyától farmazot, és az fiuságban főlett, és mivel hogy ideje nem volt, hogy jot vagy gonost cseleked-

lekedgyék, nem talál az törvénj
sejmi bünt benne. Azért el nem
kárhozik, Ebben az állapotban
vadnak az apro gyermekek.

1 Pet: 2. 2. 1 Cor: 14. 20. Matt: 18. 3.

*Ha ember vétkezik el kárhoziké
mindgyárt?*

Nem: mert az Isten népe kö-
zöt lakik az Pœnitentiának a-
jandéka, az mely az szövetség
kivül, avagy Isten népe kívül
föhl nintsen: Annak orvosá-
ga által, bűnének bocsanattyat
nyerheti ember, és üdvezül.

Deut: 30. 1. Eze: 18. 21.

Az Pœnitentiának mi modgya vagyon?

Az Ur Isten minden üdöben
bocsatott Profetakat az ő népé-
hez, kik által intette őket az é-
letnek meg jobbítasára: ha az
nép az Profeta szavat meg fo-
gadta, és megtért, az Isten né-
kik

kik meg kegyelmezvén, őket
minden jokkal meg áldotta: ha
penig szofogadatlanok volta-
nak, Isten őket meg büntette,
éhséggel, dőghalallal, fegyver-
rel, dragasággal, rabsággal, és
mindenféle ostonnal.

Deut: 18. 18.

*Ha ki ez világon bűnéről meg lakol,
el kárhoziké az másikon?*

Az kinek az törvény ez vi-
lagon igazságáért életet ígér,
hogy karhoztassa az másik vi-
lagon: a hun az törvénnek cse-
lekedői üdvezülnek. Az kit
gonofságaért az törvény ez vi-
lagon kárhozatra és halálra sen-
tentiáz, hogy igazítsa meg azt
az másikon: a hon mindennek
cselekedeti szerént fizet. Az kit
az Biro igazan meg sententia-
zot, és meg őlt, azt holta utani

nem

nem igazíthattya meg, így az
törvény Caint, Coret, Dathant, Anani-
ást, Judást meg sententiafsta s meg
öltte.

Rom: 2. Ioh: 5.

Mint kel embernek életét meg iob-
bitani hogy el ne vessezen?

Az tíz parancsolatnak meg
tartására kell magat foglalni,
mert az tanít meg az igaz élet-
re, az jó cselekedetre, melynek
igassága kedves leffen Isten előtt,
mellyért jutalmul adgya az ö-
rök életet.

Deut. 6. 25. Luc. 1. 6:

Mellyek azok az Parancsolatok?

Első. En vagjok Ur az te Iste-
ned, ki ki hozalak Aegyptusbol
á boldoglatnak házabol. En kívül
nem senki más Istened ne legjen.

Második. Ne csénallyad sem-
mi állatnak képét, az mely
vagy ott fen az éghben va-
gyon,

gyon, vagy itt alat ez földön,
vagy az vízben az föld alatt:
térdet ne hayts azoknak, ne is
tisírellyed azokat, mert én va-
gyok az Ur az te Istened, ki az
Atyák vétkeket meg az fiakon-
is meg latogatom, harmad és ne-
gyed izig az engem gyűlölő-
kön Irgalmasságot cselekedem
ezer izig az engem Feretőkön,
és parancsolatim őrzőkön.

Harmadik. Az Urnak az te I-
stenednek nevet héában ne em-
lítsed, mert büntetetlen nem
hadgya azt az Ur, az ki héában
említi az ő nevét.

Negyedik. Megh emlekezzél
hogy a Sombatot meg senteld.
hat nap munkalkodgjál, és min-
den dolgodat végezzed, az he-
ted napon penig hogy az Ur az
te I-

te Istened Sombattyán, semmi
dolgot ne tégysen te, se fiad, z-
vagy leányod, se folgad vagy
folgalod, se bármód, se nállad
lako jóvevény. mert mikor hat
nap teremtetted volna az Ur, az
mennjet, földet, tengert, és min-
den benne valokat, meg nyugo-
vák az heted napon, mellyert
meg álda az Sombat napot és
meg szentelé.

ötödik. Az te Atyádat, Anya-
dat tisztellyed, hogy hosszú éle-
tű legy ez földön, mellyet ne-
ked ád az Ur az te Istened.

Hatodik. Embert ne ölly.

Hetedik. Ne paraznalkodgyal.

Nyolczadik. Ne oroz.

Kilencedik. Mas ellen hamis
tanu ne legy.

Tizedik. Masnak hazat gono-
fulel

fulel ne kívánd, másnak felesé-
gét el ne kívánd: se folgajat,
vagy folgalóját, se ökrét, vagy
samarat; Es ugyan semmit go-
noszul meg ne kívány valami
masé.

Mit különböz az Isten törvénye
az Poganokétól?

Noha sokban egyez az I-
sten törvényével az Poganok
törvénye, de ígérlet nélkül va-
gyon. Mert csak az Isten tör-
vénye ígéri, mind az hosszú s-
mind az örök életet.

Csak tízé az Isten Parancsolattya?

Több tíznél is, de azért ugyan
egy az Isten parancsolattya;
mert egy az íseretet, az mely az
egész törvénnek, es minden tör-
vénybeli parancsolatoknak fű-
damentoma.

C

Hogy

Hogy tanulhatni meg mind azokat?

Mind azoknak meg tanulásra által utunk vagy on: az mit magadnak nem akarj, azt másval ne cseleked.

Kiknek adatot az Törvény?

Azoknak kik az Isten szövetségében avagy testamentumában bē foglaltatnak. Az szövetség kívül valo embereknek nem adatot, kik ha meg tartják is, héában tartják.

Rom: 9. 4. Ioh: 12. 35. Rom. 2. 12. Mat: 10. 5. & 11. 21. & 15. 24. 26.

Mi végre adatot az Törvény?

Hogy az mi régi Atyáinkról reánk maradot fűsagnak örökségéből, valami vétékkel magunkat ki ne eycsűk, s úgy vezérel hogy azt el vehessűk, a melyhez most jussunk vagy on az fűsagért; Mert az törvény vála-

válastya el, az utolsó ítéleten az jámbor fiakat, az gonosfoktol. Mint az mely fiunak meg holt Atyáról reá szállot örökségéhez noha jussa vagy on, de abban azért nem lakhatik, ha annak az városnak törvényével ellenkedik, az melyben az örökség vagy on, hanem az városnak törvényét fel kel venni, privilegiomat meg kel tartani, úgy lakhatik az városban, és örökségben.

Rom: 2. Mat: 25. 35.

Hogy adhat az törvény életet hamisdent bűnösnek vádol?

Bűnösöknek vádolliya az Isten teleneket, az Istennek városabol ki rekesti őket, ha meg nem térnek, de életet és örökséget igér az Isten városában azoknak, kik őket meg tartják.

C 2

Rom.

Rom: 3. 20. Rom: 7. 10. & 2. 7. 13. Psal:
15. 1. & 24. 3.

Nám azt mondgya az irás, hogy senki
az törvénnek cselekedetiből nem hű-
vezülhet, hanem csak hűtből?

Azokrol mondgya azt, az
kik felől így fol: *Ninszen igaz meg
csak egy-is; mindnyáian elszakadtanak;*
Ezeket meg igazítani lehetet-
len az törvénytől. az meg lőtt
dolgot lehetetlenné nem tehet-
ni. Hát ezeknek más orvossag
kel, az hűt, mellyel kegyelmet
nyér ember magának, ha igaz
pœnitentiát tart. Az jamborok-
rol külömben fol az irás; *Igazak
valának isten előtt mind az kettszmiért;*
mert az Urnak minden törvé-
nyében és parancsolattyában
fegyhetetlenül élnek vala. Ihon
az igaz Izraélita, kibénálnok-
sag ninszen.

Rom:

Rom: 3. 10. Gal: 3. 11. Luc: 1. 2.

Meg tarthatnié az törvént?

Hallod hogy meg tartották
fegyhetetlenül: ha meg nem
tarthatnok, miért mondaná az
Christus: Tarcs meg az törvén-
nek parancsolatit, ha bē akar sz
menní az örök életre: Uram,
mind ezeket ifjusagomtól fog-
va meg tartottam, (ugy mond)
mellyért az Christus meg kez-
dē szeretni. Amely Isten az em-
bert teremtetete, és tudgya men-
nyire adot erőt néki, azon Isten
adta az törvént, nem Angyal-
nak, hanem embernek: ő mond-
gya: *Nem erőd selet vagyon, azért meg
örizzed, meg tarcsad, meg cselekedgyed.
is életed léfzen.* Ha meg nem kel-
lene tartani, bűn sem volna an-
nak meg fegése.

Mat: 19. Mar: 10. Deut: 30. 11. 1 Ioh: 5. 3.

C :

Hát

Hát az kicsin gyermek el kárhozik
mert meg nem tarthattya?

Nem kárhoztattya az tör-
vény azt, az ki az jó és gonos-
közöt válastást nem tud tenni,
hanem csak azokat, az kik jó-
tudnak és értnek, de gonoszt
cselekednek.

Magyarázd meg az első parancsolatot?

Az első parancsolathoz va-
lo ez: Hald meg Izraél: Az Ur
az mi Istenünk egy Ur: Azért
az Urat az te Istenedet, tellyes
bívedből, tellyes lelkedből, és
minden erődből fereffed.

Deut: 6,

Ha így kel Istent szeretnünk, szívünkben,
lelkünkben, semmi szeretet nem marad,
mellyel mást is szerethessünk?

Semmi nem marad beűnk,
sem feretet, sem gyűlölség, sem
jó akarát, sem valami indulat,
avagy

avagy elevenfeg, mellyet az I-
stenhez való szeretet magához
nem foglalna, hanem csak az
érzéketlenség.

Hogy szerethessük hát felebarátunkat
mint mi magunkat?

Mivel hogy semmi nincs be-
nünk, hanem csak Isteni fere-
tet, ebből kel egyebekre fere-
tetünket terjesztünk; hogy ne
azt ferefsük, az mit mi kedve-
lünk, hanem az mit Isten feret;
ne azt gyűlölljük a mi nekünk
nem tetszik, hanem az mit Isten
utál.

Mint kel hát minden vendet szeretnünk?

Az mi tellyes bívünknek,
lelkünknek, minden erőnknek
minden fereteti, az az, valahun-
valami feretet beűnk vagjon,
mind csak az egy Istené, Evel
C 4 mást

másként úgy szerethetünk, az mint
ő maga Isten el osztotta és meg
parancsolta: Felebarátunkat
mint mi magunkat, de fűlén-
ket magunknál és felebarátunk
nál fellyeb kel szeretnünk: De
ezeknél is fellyeb kel szeretnünk
tanítónkat, és fejedelmünket.
De mind ezeknél fellyeb való
Istenhez való szeretnünk, mert
ebből folyamnak mint egy kut
főből, az több szereterek. És mind
ezekben az gradicsokban, an-
nak kell inkább szavát fogad-
nunk, az kit fellyeb szeretünk.

*Foglalté többet magában az első
parancsolat?*

Ezeket foglallya: Istent i-
mádni, őtet meg ne kisértetni;
meg ne bosszontani, őtet félni,
csak ő neki foglálni: csak őtet
segítségre hinni.

Micsoda

Micsoda imádni az Istent?

Imadgyuk az Istent mikor
tellyes fűből, az ő hatalmassága
és felsege alá vettyük magun-
kat: kinek alázatoson térdet fe-
jet haytván, őtet egyedül min-
deneknek felette való Istennek
vallyuk: kitől mindenek vad-
nak, ki kívül semmi nintsen.

Micsoda meg kisérteni az Istent?

Kisérted akkor az Istent, mi-
kor jól és békével élhetnél,
mind azáltal az veszedelmet el
nem távoztatod, hanem vak-
merőképpen reád várod, hogy
meg lássad ha meg tarté az Isten
avagy nem: Avagy olyat fol-
ni, az mely az Isten hatalmassa-
gát, szeretét, gondviseletét, lát-
tatik meg kissebiteni.

Matt: 4. 7. Exod: 17. 2. & 16. 3. Heb:
3. 9. Aét: 15. 10. Pál: 78. 25.

C 5

Micsoda

Micsoda meg bősézsontani az Istent?

Meg bőséfontya az az Istent, az ki más Istenhez avagy emberhez meggyen segítség kéri: Mint ha Isten, olyan könnyen, és olyan jól meg nem adhatná. Mellyel az Istent mint ha irigykedésre akarná indítani.

Deut. 21. 29. & 32. 16. 4 Reg. 1. 3. Ieri 17. 3.

Micsoda felni az Istent?

Az felelem két fele, Egyik meljben semmi bűnetet nintsen, hanem csak iszonyu és rettetes büntetésnek reá várása. Az másik; mellyel nálunknál nagyobb bűnetből felünk, és feltyúk magunkat oly vétectől, mellyel Istennek haragját reánk vennők. Ezt parancsollya, amazt tiltya.

Gen: 4. 14. Matt: 27. 3. Deut. 10. 12. Ioh. 1. 1. 5. Rom. 11. 20. Prov. 1. 7.

Micsoda

Micsoda az Istent szolgálni?

Az Istent szolgálni nem egyéb, hanem buzgóságbol az ő akarattyának engedni, azt meg cselekedni, hogy noha örökös fiu vagy, de fegődöt szolgának is esmerd magadat lenni, és ugy szorgalmatoskodni az munkában, hogy tölled az jutalmat el ne vehessék. Ez az szolgálat mondatik tiszteletnek is.

Micsoda segítségre hini az Istent?

Az segítségre valo hívás két dologban áll; joban és gonosban, hogy az el vőt jokert Istennek hálát adgy, és kéried őtet, hogy azokban meg tarcson; Másodszor, kéri Isten és segítségre hini, azért, hogy meg fadítson, az reád következendő, avagy rajstad valo gonosrol.

C 6

Az más

Az második parancsolat miről szól?

Az bálványozásról; melyben minden idegen Istenektől el tilt az Isten, kik nem tölle, hanem ő kívülle vadnak, vagy láthatok vagy láthatatlanok, kiket emberek gondoltak és találak: El tilt minden képek csémalafától, el tilt mind azoknak tiszteletektől, mestersegektől, tudományoktól, éghbéli nézéstől, égh-forgasfaból való jóvendő mondaftól, varaslaftól, nézéstől, bűbajolaftól, olvaslaftól, és ezekhez hasonló tudomanjoktól, mellyek mind idegen Isteni hitelnél mondatnak.

Deut. 18. 10.

Hány dologban foglallya az bálványozást?

Háromban; Először ne legyen,

gyen, ne tarcsad nállad, hazadban, varosodban, országodban, hanem el roncsad, el égeffed. Másodszor semmi képet ne csénaly, vagy égbéli, vagy földi, vagy vízi állatoknak hasonlatosagara. Harmadszor ne hajoly meg előttök, az hol latod, ne-is tiftellyed őket.

Hát az bálványozás nem csak az képeknek imáddásában áll?

Nem csak abban: mert az is bálványozo az ki nálla tartya hanem imádgya-is. Az is bálványozo az ki csénállya, hanem imádgya-is. Mert fínte úgy tiltya és átkozza az tartását és csénálását mint fínte az imáddását, csak az imáddáftat tiltaná peníg, ha csak az volna a bálványozás.

Levit: 19. 4. & 26. 1. Deut: 27. 14.

C 7

Esa:

Esa. 31. 7. & 40. 18, 25. & 46. 5. Ier. 10. 8.
Zach. 13. 2. Habac. 2. 18.

Miről szól az harmadik parancsolat?

Az esküvőről: kívánnya az Ur Isten, hogy igaz és fűksges dologban, csak az ő nevére esküdgyél, idegen Isteneknek neveket ingyen se említsedd. Mert csak ő egyedül az, az ki az hamis esküvőt megbüntetheti, az igaz esküvőt pedig megsegítheti, az bálványok sem árthatnak sem használhatnak: Es tiltja az hamis, csalárd, és héában való esküvést.

Exod. 23. 13.

Micsoda az hamis esküvés?

Mikor különben vagyon, avagy léfenné dolog, hogy nem mint meg esküttél.

Micsoda az csalárd esküvés?

Mikor szüvedben nem az vagyon,

vagyon, az mire nyelveddel meg esküvel.

Micsoda az héában való esküvés?

Héában eskeszel mikor esküvéssedre sem hiszik beszédedet; Akkor is héában eskevel, mikor hitnélkül is el hiszik fodat, a meg is eskevel.

Tilté többet ez parancsolat?

Ugyan tellyességgel tiltja az Isten nevét említeni, különben, hanem csak mikor böcsüllettel szólunk ő felölle, és felelemmel.

Mit kíván az negyedik parancsolat?

Az Szombatnak meg fentelel, az mely parancsolatot Isten szerzet emberért, nem az embert teremttette az Szombatért; hogy szabad lőten legyen az Sido népnek Szombaton egy-

mással jól cselekedni.

Az Keresztyén néptől meg kívántatik
az Szombatnak meg illése?

Az Keresztyén népnek,
semmi meg illő nap nem paran-
csoltatot, sem Szombat, sem Uy
hold, sem Husvét, sem Pünköst,
sem Iobel.

Rom: 14. 5. Col: 2. 16.

Mihez kel hát magunkat tartanunk?

Amaz hoſſſu innepnek Som-
battyához, hogy az miképpen
az Isten, meg ſzűnt heted nap
minden munkájától; azonkép-
pen az uy nép is meg ſűnnyék
minden cselekedetétől, és nyu-
godalomban bé menvén, az I-
sten dolgát cselekedgye, az
melyre Chriſtusban teremtetet;
Az Isten igéjének halgatására
penig szabad akar mely napot
válaſtani.

Heb;

Heb: 4. 9. Eph: 2. 10. Luc: 1. 75. Tim: 2. 12.

Az ötödik parancsolat mit foglal
májában?

Az Atyának, Anyának ne-
vezetivel bé foglallya: az tör-
vény bírakat, tanítókat, feje-
delmeket, és minden gondvise-
lő és jora tanító ſemélyeket, és
nállunknál őregb embereket.

Mint kel ezeket tiszteelni?

Ezeknek minden tiszteſſé-
get kel tennünk, engedelmeſ-
ſéggel, hűséggel, ſegítſéggel,
ſolgálattal kel lennünk, az ſe-
retetnek meg mondott grádicsi
ſerént.

Mit tilt az hatodik parancsolat?

Az gyilkofſágot, hogy ſe
fegyverrel, vagy étetővel em-
bert ne öllyünk; ſe haraggal,
vagy gyűlöſséggel, ſe ſítokkal
vagy rágalmazással, valakit meg
ne öllyünk. Matt: 5.

Az

Az hetedik parancsolat mit tilt?

Az parázñaságot: Mert nem illik az te testedet, mely Isten temploma, Christus tagja, fölled el sakaftanod, és az parázsnának tagjává tenned. Ezokaért az paraznasagra sándékozo tekintetet is binte ugy tiltja, mint az cselekedetet, mert meg lőt vétéknek itéli.

Az nyolcadik parancsolat mit tilt?

Az orzást.

Csak azé az orzás, mikor az másét titkon el lopják?

Nem csak az, hanem minden álnak mesterfeg, mellyel egymást meg csalhatni, hogy egymáson vonnyanak. Ezokaért tiltja hogy az másét titkon el ne lopják, az másét hatalommal, tolvayfaggal, perpatvaral,

ral, álnokfaggal, se semmi ravaß mesterfeggel, és hízelkedéssel el ne vegyűk.

Az kilencedik parancsolat mit tilt?

Más ellen valo hamis valást, az miképpen kívánnya, hogy másnak igazságaban igaztanuk legjűnk; azonképpen tiltja, hogy az mi vallas teteiűnkel, mást igazságaban, meg ne nyomorítsunk, se köz emberek elöt se bírak elöt. Tiltja az vadlást, az fondorlást, az árulkodást; Es hogy semmit más ember felöl ne mondgyunk, az mi ugy nínstsen.

Az tizedik parancsolat mit tilt?

Az gonos kívansagot; vala mit nem illik magunknak másstol el kívannunk, azt ne kívannyuk; Az miképpen az el.
só pa.

ső parancsolat helyhezteszik az
feretben, az mely feretet ki
terjed az törvénynek minden
parancsolatira: Azonképpen
az utolsó parancsolat vagy on
az gonosz kívánságról, melyet
el kell távoztatni az törvénynek
minden parancsolatiban,

*Mit kell tenni az Sida nép kívül való
nemzetsegekről?*

Az egy Sida néptől meg vál-
va, mindenféle nemzetsegek
az ő kívánságoknak követése-
ért, Abraham meg igazulásától
fogva az Christusig, Isten nél-
kül és örök élet nélkül marada-
nak és pogányoknak mondatá-
nak: nem azért hogy Isten ve-
tette volna meg őket, hanem
hogy ők vetették meg az Istent.

Esa: 2. 12. & 3. 5. Col: 1. 21. 1 Pet. 2. 10.
Luc: 15. 13.

Nem

*Nem volt-e valami uttyok Istennel való
meg békélésre?*

Volt az környűlmetélkedés,
mellyet ha az pogan, Moses tör-
vénye ferént fel vő, poganból
Sido lőt, Abraham fia és Isten
népe lőt, az Sidoknak minden
törvényekre köteleztetet, így
lehetett jussa az örök élethez,
melynek el vételére, az paran-
csolatokat kellett meg tartani.

Gen: 17. 12. Exod: 12. 48. 1 Efd: 6. 21.
Gal: 5. 3.

*Meddig volt az környűlmetélkedés-
nek ilyen Privilegioma?*

Abrahamtól fogva az Chri-
stusig, az az, Ezer, kilencz száz,
ötven efrendeig.

HARMADIK RESE.

Az Christus felől mit vallasz?

Az

Az Christus IESUS az: á
Mag, ki felől Isten Abraham-
nak ezt mondta: Az te magodban
áldatnak meg minden nemzetségek: Ez
David magvából szarmazot test
férént, de Isten fia az meg fen-
telő lélek által.

Gali. 3. 16. Rom. 1. 3.

Mint adatot meg ez á Mag?

Tetzet vala Istennek hogy
az mely népet Abrahamban
nagy fogadással óltalmában vót
vala, melynek minden akarat-
tyát és törvényét meg jelentet-
te vala, és minden jovaival meg
látogatta vala, annak az népnek
régí igéreti férént meg kegyel-
mezne, mert bálványozással és
gonosf étellel az ő jól tőt Istené-
ről elszakadot vala, és őrdög
rabságában eset vala. Ezokáért
elbo-

el bocsáta azt, az kit Abraham-
nak, Isaknak, Iacobnak, végre
David Kiralynak meg igért va-
la, ki által az népet bűneiből ki-
valtaná: Az vala az IESUS:
Ily móddal, hogy az nép avagy
meg térne, és el hinné, hogy az
á IESUS legyen az meg igért
Melsias, és őtet halgatnák; A-
vagy ha nem fogadnák, Isten ő-
ket el vetné, és helyettek az po-
gán nemzetséget üdvözitené.
Ezokáért kévantatik vala az
Sido néptől az poenitentia, és á
Christusban valo hűt.

*Az poenitentia és az hűt miképpen
hirdettetet?*

El bocsatá Isten Ianoft, ki az
Urnak előtte jároja és út írtoja
vala: Ez inti vala az népet az
poenitentiara, és az Christusban
valo

valo hűtre, kit uyjával meg-is mutat vala. Es az kik poenitentiat tartnak vala, azokat az Iordan vizében meg mosogattya vala. Ianos után jöve az IESus, kit Isten, fiának és Christusnak lenni meg bizonyíta három bizonyfaggal: Egbeli fávával, az Léleknek galamb képében reá bocsátásával, és Ianosnak bizonyfag tételével. Ő is kezde prédikállani: *Tarcsatok poenitentiát*, mert jelen vagyon az Istennek orfága. Eshogy ő legyen az Christus, Isten fia, jeleket ad vala, csodákat téssen vala, betegeket gyógyít vala, holtakat támaszt vala, ördögöket űz vala, rolla valo jövendő mondasokat, az Prophétakból meg magyaráz vala.

Mint

Mint fogadták az Sidok?

Iol lehet az népnek alkalmas része fogadta, és az poenitentia-nak bizonyfagara meg mosodtanak, de a népnek elei, és a Papi fejedelmek meg veték, meghölék az Christust.

Az Christus halála után mi lő?

Az halálból penig mikor az Isten az ő fiat feltámasztotta volna, és menyben jobjara ültette volna, ennek nevében az fengleket tűzes nyelvek képében, az Apostolokra ki öntötte volna, az Apostolok ugyan azon két dologra intik vala az népet az poenitentiara, és az IESus Christusban valo hűtre, de mikor kevesen térnének meg, a sokasag penig az apostolokatis üldözné, el uná az Isten a népnek gonos-

D

gonofsagát; Ezokaért őket mint
gyilkosokat, és főfogadatlanoka-
kat el hagyván, az Abraham
magvanak nevével az ő áldasat
minden pogán nemzetiségre ki-
önté, mikor nekik az hűtnek
aytaját meg nyitá; és az Evange-
liumot az Apostolok által né-
kik prédikaltatá.

Micsoda áldás az?

Csak fínte az egy Sido nép
közöt vala az Istennek igaz es-
méreti, tisztelési, testamentuma,
fővetsege, törvénye, gondvise-
lése. Az fúsfag az szentség, az
fent Lélek, az pœnitentia, az ő-
rök életnek jussa, az jó cseleke-
detnek igazsága és jutalma:
Mind ezekhez az pogán nem-
zetiségnek semmi jussa nem va-
la, réfes ezekben az környül-
metél.

metélkedés nélkül nem lehet
vala. Immár mind ezeket az jó-
kat közlé Isten, az pogán nem-
zetiséggel, csak az Christusbán
valo hűt által, nem az törvény
által.

Ephesi. 2.

Mint menekedtünk meg az törvénytől?

Az Sido nép az ő neki ada-
tot üdvözítőjét, ki vonván az
város kívül meg őlé; mellyért
meg haragvék az Ur Isten, hogi
nem csak az régi sok Prophétá-
kat, hanem meg az örökőst is
meg őlték volna, és az gyilkos
várost el rontá, orfágát el pus-
titá, népét el vestré, privilégio-
mát meg kissebíté, igj hogj min-
den nehéz törvényt nyakokon
hagyván, attol az pogán nem-
zetiséget meg menté, és őket a-
jandékoza az Christusnak: az

D 2

fidal.

szidalmas halálnak békefféges
el szenvedéséért, kik csak az fe-
retetnek és jámborságnak tör-
vényére lennének kötelesek, az
mely törvény az keresztyénség-
nek lenne czimere.

Matt: 21. 39. 1 Cor: 7. 18. Gal: 4. 25;
Psal: 1. 8. Phil: 2. Rom: 13. 8. Ioh: 13. 35.

Micsoda az Christusban valo hűt?

El hinni hogy az Iesus Isten
fia legyen, Christus legyen, hogj
fel támadván halottaiból meny-
ben ment legyen, hogy ő után-
na mi-is fel támadunk, és ő velle
az dicsőféges életben örökké é-
lünk.

1 Ioh: 5. 1. Ioh: 20. 31. Act: 2. 32. 36. & 4. 10.
& 10. 42. & 17. 31. 1 Cor: 4. 14. 1 Thes: 4. 14

Mit használt ez az hűt mi nekünk?

Evel az hűttel az mi Atyá-
ink, kik az Apostoloknak pre-
dikállásokra, meg tértenek az
pogán-

pogánfagból, az kárhozatból
ki szabadultanak, bűnöknek bo-
csánattyát nyerték, s oly fiu-
sagot fenséget, és igazságot ta-
láltnak, melyben minden töl-
lők származando maredékjok-
kal bé toglaltattanak mind ő-
rökké: mely fiufag nélkül, sen-
kinek az örök élethez közí nín
csen.

Gen 17. 7. Rom: 42. 3. 33.
Gal: 3. 8. 9.

*Hát az Christusban valo hűtnek igaz-
sága igen hathato?*

Mint az kicsin kovász nagy
fok téftát el hat, azonképpen az
hűtnek igazsága, azoknak az mi
eleinknek minden követke-
zendő nemzetit annyira el ha-
totta, hogy senki közzülünk
pogánnak nem mondathatik,
mert az szent gyűkérnek szent

ágai vagyunk. Az ſent Atyak-
nak ſent fiaí. Matt: 13. 33. Mar: 4. 31.

*Hát az kicsin gyermeket nem mond-
hatni Pogánnak?*

Csak az Atya legyen kereſtyén s-az Anya pogan, avagy,
az Anya kereſtyén s-az Atya
pogan, meg-is nem pogan, ha-
nem ſent magzattyok leſzen,
kik ha kicsin korokban meg
hálnak, ebben az ſentſégben
hálnak meg és üdvözülnek. Oly
hathato a Chriſtusban valo hűt.

1 Cor: 7. 17.

*Ha ki az fiuſágban nintſen, az az, ha Po-
gánol és hűdilen ſidotol ſzára-
mazot, üdvözülheté ha az
törvént meg tartya?*

Nem üdvözülhet ſem po-
gan, ſem Sido, ha az törvént
meg tartyais, az Chriſtus kívül:
mert az Chriſtus az aytó, az út,
az i-

az igaffag, az élet, ſenki nem
mehet az Atyához hanem csak
ő általa. Immár az Chriſtus ha-
lalától fogva, ſenkinék az tör-
vény életet nem igír, hanem
csak annak, az ki az Chriſtus
vére által ſerzet uy testamen-
tumban bē foglaltatik; Ez az
kereſtyéni hűtnék privilegio-
ma, hogy az kívül ſenkinék az
örök élethez közí nintſen.

Rom: 9. 31. Gal: 3. 4. Act: 4. 12. Ioh: 14. 6. Ephes: 2. 18. Heb: 3. 9.

*Hogy lehet hogy az Sido el kárhoz-
zék, ha az törvént meg tartya?*

Ha ki az egéſ törvént meg
tartya, és egyik parancsolatot
fegi meg, az egéſ törvént fegte
az meg: Ez moſtani Sidok örti-
lik és dicsérik hogy az ő attyok
meg őlték az Chriſtuſt. Azért
azok cselekedettel voltak, áru-

lő, es gyilkosi az Christusnak,
kiket Isten az hűtötleniségért
meltán vesztet el. Ez mostaniak
penig akarattal és tanátsal gyil-
kosi az Christusnak, azért ezek-
is az hűtötleniségért, és gyilkoi-
ságért azon sententia alatt vad-
nak. Ez oka is hogy attol fogva
ez ideig őket meg nem halgatta
maga látod mit ígér *Deut: 30. 8.*
akkor bocsátja meg bűnőket,
mikor az Christushoz meg tér-
nek.

Rom: 11. 26, 30.

*Hát az pogán és hitetlen Sido mint
űdvezülhet?*

Az pogannak is a Christus-
ban kel hinni, hogj igazsággal tu-
laydoníttassék neki az ő hűti,
mint régen Abrahámnak, és az
Apostolok idejében Cornélius-
nak és az mieleinknek: az Si-
donak.

donak is a Christusban kel hin-
ni, hogy az olayfában, az hon-
nét ki vágatot be őltassék.

Rom: 4. 25. Rom: 23.

*Mi ugy igazultunké meg az mieleink-
nek hűtők által, mint az Sidos
az Abraham hűti által?*

Egy cseppel sem különben,
mert nem csak Abrahamért íra-
tot meg, hogy az ő hűti igazsá-
gul tulaydoníttatot neki: ha-
nem mi értünk is poganokért
kiknek binte ugy tulaydonít-
tot igazsággal, hogy hittünk ab-
ban az ki az mi Urunkat az Je-
sus Christust halottaiból fel tá-
masztotta. Rom: 4. 24. Gal: 3. 9, 14.

*Az meg tért Sidos közt, és mi közöttünk,
vagyoné valami választatás?*

Vagyon az környülmetél-
kedés, melytől mi meg szabadul-
tunk: de az Sidos alatta marad.

D 5

tanak,

tanak, ugyan á kik az Christus-
hoz meg tértenek is.

Hát az Christunak két fele népe vagyon?

Két fele: környűlmetélkedő
és környűlmetéletlen, kik két
féle juhoknak, de egy akolba
valoknak mondatnak: Az Si-
dok ó testamentumnak, kiknek
táblára íratot az törvény tén-
tal: Az pogánsagból meg tért
keresztényiség uy testamentum-
nak, nevezetnek, kiknek szi-
vőkben íratot az törvény sient
lélekkel.

Ioh: 10. 16. Gal. 4. 25. Heb. 8. 10.

Héztől mi kívántatik az örök életnek
meg nyerésére?

Meg vagyon szerevezve az örök
élet, az Atyáknak hűtők ál-
tal, mikor Isten fiai lőttünk és örök
rökösi, mikor az olayfába, és az
főlő röbe, bé őltattattunk, csak
az ké-

az kívántatik tőlünk, hogy az
régí Atyáinktól, reánk mara-
dot hűtőt és fűsagot, sient éle-
tünkkel meg tarcsuk, az törvény-
béli jó cselekedettel meg őriz-
zük, mely által az nekünk fer-
zet örökséget, az örök életet el-
vehettyük.

Ha pedig gonoszul élünk el kárhozunké?

Az szent hűtőt meg tagad-
gyuk, az feretnek és jambor-
sagnak törvényét meg fegjük
az mi testünket Istennek tem-
plomat meg ferteztettyük, á fűs-
sagot meg vettyük, és ki rekef-
tyük magunkat az örök életből,
az melyre Christus által vála-
stattunk világ teremése előtt.

Ephes. 1. 4.

Hát az választattak el kárhozhatnaké?

Meg mondottam; hogy mi-
D 6 kor

kor az Isten válaft, egész nem-
zetseget válaft, az az, az kit
válaft minden maradékival e-
gyetemben válaftya, mint az
Sido népet Abrahamban, és az
pogán nemzetseget minketmin
nyajan az mi régi Atyáinkban,
kik leg előőr az pogánfagbol
az Christushoz tértenek. Adam
ban is az emberi nemzetet az
halhatatlanfagra teremtetten, és
rendelte vala. (*locis notatis*) mind
ezeket szemely válogatásnél-
kül, mind egyyig az örök életre
hitra, és válaftotta. De abbol ki
elik ember gonosz életével, és
gyümölcstelenfagével; Elek én
Isten, hogy az mely ember igaz,
hogy igazfagot cselekeszik az
törvény parancsolati szerént,
annak élete lefen, ha penig azt
az i.

az igaz életet el hadgja, és Isten-
telenül él, minden igazfagáról
el feletkezem, és meg kel halál-
nak halálával halni. Azt mond-
gya az Christus az Apostolok-
nak: örüllyetek azon hogy az
tű nevetek bē vagjon írva men-
nyekben. Ugyan azoknak mód-
gya azt is: ha az törvénybéli
igazfaggal meg nem haladgyá-
tok az Phariseusokat, nem me-
hettek bē az Istennek országá-
ban. Peternek így fol: ha meg
nem mosom lábado nem lefen
velem réfed. Iudas felől is: Nem
tizenkettőt válaftottam valaē,
és egyyik ördög. Az fölő többől
az Christusból ki vagatnak az
gyümölcstelen szőlő vessők, ki
vágattatnak az Sidok az jo o-
layfagbol az hűtlenséget, ki
D 7 vága

vágnak az bé öltöt ágak-is, ha
el hífik magokat és nem felnek.
Az ki én ellenem vétett azt tör-
löm ki az én könyvemből, ki
törli Isten annak sorsát az élő
könyvből, Az ki ki töröltetik ;
bé volt irva : Az ki ki vágnak,
bé volt öltva.

Sap: 3. 23, 4. Efd: 8. 58. Ezech: 18. &
33. Luc: 10. 20. Mat: 5. Ioh: 13. 8. Ioh: 6. 70
Ioh: 15. Róm. 11. Exod: 32. 34. Apoc: 22.

Mit használ hát az fűség és szentség,
az gonosz fiaknak ?

Az Atyákról réájok mara-
dot fűségért az melyben vad-
nak, jussok vagyon az örök é-
lethez, azért ha életeket meg
jobbítják, el vehetik az örök
életet jövődöben, melljet most
az fűségért jussal bírnak : mely
fűségben ha nem volnának az
örök élethez sem volna közök
es juss.

és jussok, ha életeket meg jobbi-
tanák-is. hanem az Christusban
valo hűt által kellene az fűvet-
ségben bé állani, az után lenne
az jo cselekedetnek haszna az ö-
rök életre.

Mat: 15. 24. & 10. 5. Eph: 2. 13.

Ha meg tér ember bűnéből meg
bocsáttatiké ?

Az Christus által ki öntötte
áldásnak egyike az poeniten-
tia, melyet Isten az keresztyén-
ségnek adott. Azért ha ember
mínden haladéknélkül meg tér,
bocsánatot nyer; de ha halogat-
tya dolgát, el jó hirtelen az vö-
legény, bé erefti az öröm háza-
ban az lámpásokkal, olajokkal
késsen vigyázva talált fűzeket,
bé segezi az aytót; ha ki az u-
tán serken fel, hűában kéredzik
bé. Az miképpen ök nem hal-

gattanak engemet, mikor kiáltottam, ugy nem halgatom én is meg őket, mikor hozzam kiáltanak, azt mondgya az seregeknek Ura.

Matt: 25. Esa: 1. 15. Ioh: 11. 14. & 14. 11
Ezech. 8. 19. Zach. 7. 13.

Mint kel bűnünk bocsánattjáért és egyéb fele szükségünkért könyörögnünk?

Iollehet mit kellyen kérnünk, és mint kellyen könyörögnünk, mi nem tudgyuk, hanem az lélek meg válaftván, az mi ki mondhatatlan foháskodásinkat, az mellyek jonkra vadanak Isten eleiben vísi, az mellyek ártalmunkra lehetnének, jonkra fordíttya, mind azáltal az Christus előnkben adta az könyörgésnek formájában, ezt mondvan: *Mi Atyánk ki vagy menyekben, &c.*

Mat. 6. Luc. 11.

Mit

Mit vallasz az szent Lélek felől?

Az Lélek nem femélynek, hanem terméfernek neve. Az lelkek penig közönségesképpen két felék: tiszták, és tisztatalanok, mint az emberek, hogy jók, és gonofok. Az tisztátalanok az ördög lelkei, az tiszták penig az Istené, a kik szent lelkeknek neveztetnek, mint az jamborok hogy fent embereknek mondatnak. Ezek az fent lelkek számtalan ezeren az felségnek széki előtt udvarolnak, kéfiek az Isten fávára ez földre alá jóni, és akarattyat cselekedni. Ezek közzül valakiket az Isten követsegre bocsát az emberekhez, azok Angyaloknak neveztetnek az követseggért. Az szent lelkeknek penigh,

az

â mely az Istennek ereje, az mi-
nemű cselekedeti vagyon, ne-
vet is ollyant ad az írás neki.
mint: vigasztalo, bátorító, bölcs
tanító, fősolo, közbenjaro, zá-
lag, Isten uja, Isten ereje, harma-
dik tanubizóságnak lelke, meg
fentelő lélek. &c. Ez, kiváltkép-
pen valo nevezettel s. léleknek
mondatik, az Istennek és a Chri-
stusnak lelkenek, személynek
penig, és Istennek sohul az fent
írás nem mondgya. Psal. 91. Tob. 12.
Tob. 1. Esd. 8. Mat. 18. &c. 26. 3 Reg. 22. Apoc. 1.
Ioh. 14. Rom. 8. Eph. 1. Luc. 11. 1 Ioh. 5. Kom. 1

*Mi különbég vagyon, az Lélek és
Angyal között?*

Minden Angyal lélek, mert
nem test; de nem minden lelket
nevez az írás Angyalnak; mert
nem minden lelkek jarnak kö-
vetsegeben: *Raphael, Michael, Gaba-
riel,*

riel, Vriel. Angyaloknak nevei;
az kik eggyenként egy mástól
meg választanak, de természe-
tekben mind szent, és boldog
lelkek. Az fent lélek penig az
Atya Istentől származo erő és
hatalom, az mellyet az Christus
Attyától el bocsátot, â mely az
Apostolokra tűzes nyelvek ké-
pében szállot, hogy az Christus
menyben fel ment. Ez ostromat-
tya különb különbféle ajándé-
kit az híveknek, ez vezérli az
keresztényeket minden igasság-
ra, efsékben jurat minden szük-
seges és tudvesseges dolgokat,
meg magyaráz homályos íráso-
kat. Ez az szent lélek érettség
könyörög, ugi mint az Isten ké-
vânja, és â mi ki mondhatatlan
fohaskodásunkért esedezik. Ez
az ő.

az öröksejnek vagy fűsagnak
záloga, az mely zálog mind ad-
díg nálunk hagyatik, az míg az
örök élet minékünk meg ada-
tik.

Ioh. 14. 17. Ioh. 16. 7. 1 Cor. 12. 11
Act. 2. & 15. & 20. Ioh. 16. 28. Rom. 8
Ephes. 1.

*Mind az elő számlált dolgokat foglald
egy sommában ?*

Híszek egy Istenben, min-
denható Atyában, menynek
földnek teremőjében, Híszek
Iesus Christushan, ő egyyetlen
egy fiaban, mi Urunkban, ki fo-
gantaték fent lélektől, fűleték
fűz Mariától, kénzaték Ponti-
us Pilatusnak alatta, meg fűsit-
teték, meghala, eltemetterék, har-
mad nap halottaiból feltamada,
mene mennjekben, üle az Atya
Isten.

Istennek jobjara, onnat lefen
el jövendő ítélni eleveneket és
holtakat,

Hísem az Istennek fent lel-
két, közönséges keresztyéni fent
gyülekezeret. Szenteknek eg-
gyeslegét, bűnűnknek bocsá-
nattyat, testűnknek fel támadá-
sat, és az örök életet, Amen.

*Az Keresztyéni egyesiségnek és bé-
keiségnek vagyont valami kűl-
ső iele ?*

Vagyon, az mosogatas, és az
Ur vacsoraja.

Micsoda az Mosogatás ?

Az mosogatás az meg tért
szűnek és Istennel meg békélt
pogan embernek jele, mellyel
meg bélyegesztetik mikor az
pogánfagból hűt által az keres-
tyénségnek és az igazságnak vi-
ressé.

tősségere és szolgálattára bē áll,
az Christus záblója alá.

Kinek valo az Mosogatás?

'Az olyan pogán embernek,
az ki Isten nélkül, Christus nél-
kül, az fővettség, az fiúság, és az
keresztényi gyülekezet kívül
vagyon, hogy mikor az Chri-
stusban valo hit által, az pogán
fertelmességből Isten lelkevel
meg tisztul, és meg fenteltetik,
ezt az belső tisztulást, az külső
mosodással meg mutassa, melljel
magát, minden utanna valo ma-
radékival, az pogánfagnak min-
den ondokságabol, ki mosotnak
mutattya, és Isten nepei köz-
ben, az fiúságban, és az Christ^o
vére által szerzet testamentom-
ban bē helyegeztet, hogy hol-
tig tiszta életet kövessen.

Az keu

*Az Keresztény ember gyermekét meg
kellé mosogatni?*

Nem kel: Mert az gyerme-
kek az pogánfagból meg tért
régí Atyáknak mosodásokban
mosattattak, és fenteltettenek
meg. Mikor az olayfában bē ol-
tattanak, mi szükség azt meg
mosni, az ki bületességgel hozza
az fentseget, az szent gyűkér-
nek fent ága. Sőt pœnitentiar
sem tarthat, mert bünt sem cse-
lekedet, az nemességgben büle-
tet fiúnak nem szükség Attyáról
reá maradt nemességgnek czi-
meret ujjonnan meg ferezni, és
ki váltani, mikor semmi erőszak
tölle el nem veheti.

Az Vacsoráiról mit vallasz?

Az Ur vacsoraja az sok fele
emberekből öszve szedegedett
kereszt.

kereftényi gyülekezetnek jele,
és arról való haláadás, mert mi-
kor az kereftények öfve gyűl-
nek vala, Istennek hálákat ad-
nak vala, azért hogy kegyelmé-
ben és oltalmában vőtte, a Chri-
stus halála és vérontása által, az
külömb külömbféle fok nem-
zetsegeket, nyelveket, és népe-
ket, és őket egy gyülekezetté
tőtte, az mely dicsőitené az I-
stent, azért az eggyességet, egy
kenyeret ešnek vala, és egy po-
hárbol isznak vala.

Mi módon szereztetet az Vr vacsordia ?

Illyen módon : az mely éjfel
az Ur Iesus el árultatot, kezé-
ben vőtte az kenyeret, és halá-
adással meg fegte, és mondott :
Vegyétek el, és egyétek meg, ez
az én testem mely tő érettetek
meg

meg fegetik, ezt cselekedgyé-
tek az én emlékezetemre : A-
zonképpen az pohárt is minék-
utánna vacsorállot volna, és
mondot : Ez az pohár Úy testa-
mentom az én vérem által, ezt
cselekedgyétek az én emléke-
zetemre, valamikor íftok : mert
valamikor ezt az kenyeret eší-
tek, és az pohárból íftok, az Ur-
nak halálát hirdetitek, az meg
el jó.

Magyarázd meg ezeket ?

Az Sidok az Christus szűle-
tése előtt, az Husvéti bárány é-
telekor egy kenyeret tőrtének
az aštala, az mely nagyobb, és
főbb volt az többinél, melyet
Messias kenyerének hittak, az
vacsora végén azt az fő gazda
fel vőtte és hálákat adot Isten-

E

nek,

nek, hogy őket Aegyptusból
ki szabadította, jövendőre ísmég
Mesiást ígért, és mondott: Ez
az meg válto Mesiás kenyere,
az ki el jövendő, azt meg fegte,
és az a stal vendégnek el ostit-
ta az jövendő Mesiásnak em-
lekezetire, ki jövendőben őket
meg váltaná. Ezen szokás sze-
rűnt az Christus is, mint fő gaz-
da az a stalnál, mikor tanítvá-
nyival, az Husvétí báránt meg
ötte volna. Ezt az meg válto
Mesiás kenyérét fel vésti, és há-
láadással meg fegi, és mond: Ez
az én testem, az én testemet, az
az, engemet jedzet ez az ke-
nyér, mert én vagyok az a meg
válto Mesiás ki el jövendő va-
la. Ezokáért valamikor ez után
ezt az meg válto Mesiás ke-
nyérét

nyerét eszitek, ne úgy egyétek
immár mint el jövendő, hanem
mint el jött, és meg öletet, Mes-
siás kenyérét. Mert az kenyér-
nek meg fegeése emlekeztet ti-
tőket, az én halálomra, és a bor-
nak itala az én véremnek ki on-
tására, mely halál, és vérontás
által, az Úy testamentom ferez-
tetet sok emberek bűnének bo-
csánattyára. Ezt az szerzést meg
tartatok, mind addig migh el
jövők.

*Szűksége az mi időkben az v. vacso-
ráját meg tartanunk?*

Igen is szűkség, mert S. Pal
azt mondgya: hogy annak az
kenyérnek meg ételével, és bor-
mal meg italával, az Úrnak ha-
lalat hirdettyük addig míg el jő

1 Cor: 11. 26.

Miképpen kell meg tartani?

E 2

V23

Ugy az mint írva vagyon
Matt: 26. ſ. 26. Act. 2. ſ. 41. 1 Cor: 11. 22.
Mert ha abban valami változást
teszünk, Istennek kedves dol-
got nem cselekedünk, mint az
Sídok az áldozatokban, ki ha
külömben szeretete volna, kü-
lömben parancsolta volna: fő-
képpen azért hogy meg tiltot-
ta, hogy az ígéhez többet se te-
gyünk, abban el se vegyünk, ab-
bol, se job se bal kézre ki ne lép-
jünk, hanem valaminth ō akarja,
és parancsollya, csak úgy csele-
kedgyünk. Deut: 4. ſ. 2. 5. ſ. 33
6 ſ. 18. 17. ſ. 11. 12. ſ. 28. 31.

Az egy Atya Istené az dicsiret, és az
dicsőség, mind örökké. Amen.

Az Nyomtatás közbe eset fogyatko

7. parancsolatban az 5. linean pro TÖL-
LE. Item: Az kérdés
után való feleletben. Mire való az moso-
gatás, p belyegeztet, leg belyegeztetettne.

AZ
IZRAELNEK
EGY ISTENERŐL, ES
annak szent Fiáról az IESUS
Christusrol, és az ſent Lè-
lekről való Enek;

Mely az szent Írásból egybe
fedegettetet Thordai Mathe
által.

Hald meg Izraél, à te VRAD
Istened egy Isten.

Mar: 12. ſ. 19.

Claudiopoli, Typis Heltanis impressit
Georgius Abrugi.

PARS PRIMA

De Patre.

Nota: Oh te kereftýén ember, &c.

TANVSAGTOKRA
fóllók az élő Istenről, és az
ő fíáról az Iesus Chri-
stusról, Istennek szent lelkéről
az vigasztalónkról, hogy bizo-
nyosok legiúnk az örök életről.

O törvény alatt való fíetek-
nek vallását, vegyük elő mind
rendel Propheták írását, hogy
meg mutassuk ebből hitünknek
vallását, Mojsesnek először hal-
lyuk meg mondását.

Rendel az fíent Mojses írá-
sában hadia, hogy csak egy Isten
vagy on, kíteremtő Atya, első
könyv kezdeti miképpen mu-
tattya, Törvény kiadásában a-
zont bizonyította.

De még annál nyilvánbban
örö-

örödik könyvének, az hatodik
részében kiáltya mindennek,
hogy egy Istene vagyon Izraél
népének, azért azt kel halgatni
minden embereknek.

Azon öröd könyvének har-
mintz két részében, azt mond-
gya hogy egyedül vagyon fíol-
dón menyben, elevenseg és ha-
lál vagyon ő kezébe, ő vér meg,
s meg gyógyíthat mert minden
kezében.

Ide néz az fí. David az ő fí-
nekében, dicséret mondanak
nyoltzvan egy részében, hol e-
gyedül valonak az Istent fívé-
ben, énekli egy Fellegetnek min-
den föld szegében.

Mojsessel meg egyez az fí.
Esaías, mert egy Istentől vagy ő
ő nála is írás, harmintz heted
részében így fíol Ezechias, Sere-
gek.

geknek Istene, ez rolla a vallás.

Az egész földnek bínin egyedül vagy Isten, az Cherubínon ül, mert csak te vagy Isten, minden országokkal bírsz mind az féles földön, mindent te teremtetél menyben és a földön.

Tudgyuk hogy te nem adod te dicsőségedet, faragot írot képednek te tisztességedet, az te neved Vr lévén bünteted azokat, kik bálványoknak adgyák nagy méltóságodat.

Ezen Esaiásnak negyven négy részében, azt mondotta az Isten az ő beszédében, csak én vagytok egyedül minden teremtésben, földnek fundálásiában, égh ki terieftésben.

Senki nem volt én velem földteremtésében, sem felettek való égh ki terieftésben, világ

lág és sötétségnek elrendelésében, mint Esaiás mondgya negyven ött részében.

Az első és utolsó csak egyedül vagyok, az föld fundálásiában én nem magam vagyok, sőt üdvezítő Isten csak egyedül vagyok, tudgyátok mindennekkel csak egyedül bírok.

Az bent írást nyilvánban ha meg vizsgálndgyuk, társát az egy Istennek bizony nem találjuk, az Háromságnak nevét benne nem olvassuk, Ignatius álmában találta íol tudgyuk.

Azért az mi Istenünk ki legyen megértsük, mert nem ember de Lélek Christus által hívűk, igazságban lélekben és ötet tisztellyük, emberí találmanybol bent nevét ne fellyük.

Sákség itt meg érteni Istent
E 5 mint

mint nevezték, az teremtetéstől fogva őtet kinek hitték, Teremtőnek az első világban esmértek, az fient Atyák igazán csak őtet tisztelték.

Sőt Abrahám Atyánkat mikoron ki hívá, az Chaldaeusok közzül magának válastá, áldását ígérteit ő nékie niuytá, Abrahá Istenének magát így mutatá.

Istenének Atyjának Christ, Vrunk mondá, kinek imádásá-ra népeit taníttá, földnek mennek urának egyedül őt mondá, ez mennyei atyánknak könyörgetnünk hagyá.

Megkelezt is értenünk már az 8. írásból, és az igaz Credo-ból az Pater nosterből, hogy ez az egy Vr Isten csak az Atya legyen, és hogy teremto Isten ki-vülle ne legyen.

O tör-

O törvényben először az Vr Isten mondták, Atyának teremtoének egyedül őt hitták, Moyses Malachias Propheták meg írták, az megiedzet helyeken nekünk írva hatták.

Ezt olvassuk az Samuel Prophetánál, magát Atyának mondtá, s atya több nálánál, nintsen: az mint meg vagyon írva az 8. Pálnál, ugyan ezt találod fel az Iesus Christusnál.

Az 8. Esaiásnak hatvan negyedikben, Atyának mondgya őtet hatvan harmad részben, kit Moyses bizonyít ötödik könyvében, harmintz kettő részben lásd meg az bőrtőben.

Csak egy Istenünk vagyon 8. azt kiáltya, kitől minden vadnak az csak amaz Atya. Corinthusban nyoltzadik részé.

E 6

ben

ben megírta, Christus-is bizonyította, s. Mark ezt megírta.

Sidoul ez egy Istent nagy méltóságáért, Elohinnak mondották felséges voltaért, Adonainak hitták hatalmasságáért, minden állaton való uralkodásáért.

Nagy szép nevezetekkel az Sido nemzettől, hivatik lehóvának az s. Prophetáktól, mert minden teremtetet csak ez egy Istentől, mindenek tőle vadnak mint igaz kut főtől.

Schaddainak mondatik szépségeiért, mindenhatóságáért, bővülködéséért, és ellene valókon bőségállásáért, győzedelmes voltaért, s. erősségeiért.

Soha csak egy nyelven is az Isten mélységét, ki nem magyarázhatták az ő dicsőségét, mert

az te-

az teremtet állat nem értheti végét, az teremtető Istennek sem nagy fenyességét.

Nem mivolta nevei ezek az Istennek, hanem cselekedetét mutatták mindennek, voltaképpen nem leled nevét az Istennek, vagyok én aki vagyok, ezt mondá Mózesnek.

Ennek nevét viseltek az szolgáló lelkek, azért neveztettenek ők is Isteneknek, noha semmit ez földön nem teremtettenek, követséget Istentől vittek embereknek.

Nagyszép telésekkel régen ő törvényben, mutatták ő magokat külömb külömbképpé, mint Abraham atyánknak Mambrénak völgyében, előtte megállának három férfi képen.

Az magtalan Sárának meg

E 7 gyű-

gyámölcsözését, meg ielenék
Isáknak az ő sületését, Sodoma
Gomorrhának ő el süllyedését,
tűzes kénkö esővel szertelen
vesését.

Abrahám feiét haytá az bent
Angyaloknak, és egyiket sol-
litá hogy ott maradjanak, ő lá-
bokat meg mosván ennének in-
nának, az után nagy békével el
indulhatnak.

Mind az által az egyik Ab-
rahám fiavára, meg marada hogy
kére ott az vacsorára, az kettei
el méne alá Sodomára, annak el
vestésére, Lot ki hozására.

Az 8. írás ezeket mondgya
Férfiaknak, kik Abrahámhoz
mentek hűja Angyaloknak, nem
mondgya teremőnek sem bent
Háromfagnak, mert annak az
Angyalok soha nem szolgálak.

Az

Az egy teremő Isten ki min
dennek Attya, az 8. Angyalo-
kat is csak egyedül bírta, ő álta-
lok az törvényt Moysesnek ki
adta, Sídoknak levelében bent
Pál ezt ki írta.

Ő törvényben Iacobbal An-
gyal tufakodék, és nem az Isten,
ő velle küzdődék, mert né
illik hogy Isten senkivel küz-
dődgyék, azért ez Angyal által
Iacob meg áldaték.

Moysesnek az pusztán az
csipke bokorban, meg ielenék
az Isten Angyalí látásban, csu-
da nagy rettenetes sebes tűz
langiában, Moyses meg solitá
ő pástorságában.

Példázá az tűz és lang akkor
à látásban, az Istennek népének
munkását rabságban, mert nagy
nyomorúsági voltak rabsága-
ban,

E 8

ban, Isten meg látá őtet nyomorúságában.

Mint hogy az csipke bokor meg nem égettetik, akképpen az Sído nép meg nem emészte-ték, az nagy erős munkában meg nem fogyatko-zék, hanem az Angyal által el ki hozattaték

Igy vagyon minékünk is keresztényének dolgunk, az tűzhöz hasonlatos foglágban kik vagyunk, mikor azért sok dolgot megtatlan szenvedünk, az Istenhez kiáltunk és megszabadulunk.

Nem volt az tűzben langban az Atya Vr Isten, sem az AntiChristustól talált fiu Isten, de teremtetet Angyal kít küldött volt Isten, s. Istvan bizony-ságot erről nyilván téssen.

Abrahám, Isak, Iacob Vra Istené-

Istenének, miért mondgya az Angyal ő magát Istennek, okát adgya Moyses második könyvének, huszon harmad részében meg írta mindennek.

Imé, ugymond, el küldöm az én Angyalomat, hogy őrizze azokat kik halgattyák szomat, kik ellene írandnak büntesse azokat, az én nevem ő benne és téged ki hozhat.

Az Istenhez hasonló cselekedetekért, teremtőknek ne mondgyad az nagy hatalomért, az szolgáló lelkeket se követse-gekért, teremtők nem lehetnek az Isteni névért.

Királyoknak, bíráknak, az frigy ládájának, az Isten sátorának, Iacob oltárának, Isteni név adatott ez sok állatoknak, Moyses is az írás mondgya Elohimnak. Az I-

Az Isteni nevekől sok Istét
esinálni, bolondság teremőket
belőlle faragni, és három semé-
lyeket innét támasztani, mert
ugy fok teremőket kellene tá-
mádní.

Teremtők csak egy vagyon
az mennyei Atya, mert az Isten
nek könyve azt nem bizonyít-
tya, hogy több teremő volna ha-
nem csak az Atya, ez az Atyá-
ról való beszédünk summája.

PARS SECVNDA

De Iesu Christo.

AZ VR IESVS CHRL
stusrol másod rendben szol-
lyunk, kiről szent írás szerént
mind igazat mondgyunk, mi-
ként megígértet és adatot né-
künk, hogy igazság, kegyelem,
lenne idveffegünk.

Tudj

Tudgyuk az Atya Isten mit
ígirt volt nekünk, sőt magot
ígirt vala, meg is adta nekünk,
Galatiákhöz szent Pál írta
nekünk, az negyedik részében
magyarázza nekünk.

Tagadhatatlan dolog Isten
igirete, kiaz ő ígíretit lám meg-
tőkéllette, és azokat írásban ké-
pen bé tétette, Fiának születését
meg iövendöltette.

Az szent Esaiásnak hetedik
részében, kilenczedik részében
tizenegyedikben, az Micheas
Prophétia ötödik részében, süle-
tést mutaták iövendő üdőben.

Ez igazán bé telék utolsó ü-
dőben, mert az sőt Lélek miá-
fogada méhében, Sűz Maria te-
rehben esék Názárethben, és az
után sületék Iuda Bethlehem-
ben.

Sent

Szent Lukás ezt meg írta második részében, hogy Christus születésen voltak nagy örömben, az szolgáló Angyalok oly nagy éneklésben, földön és mennyen való öröm hirdetésben.

Ez születet gyermekeket mondák az Angyalok, Szabadító Christusnak, s hallák az pástörök, kinek fent születésen lőn nagy vigaságok, láfolyban megtalálák vigyázo pástörök.

Nem volt ilyen más Fia az Atya Istennek, az kike ezt megtagadgyák azok tévelyegnek, Credonak málik része bizonyága ennek, Mariától születet Fia az Istennek.

Esszel fel nevedek minden bölcsességben, Isten és ember előtt lőn nagy kedvességben, mint s, Lukás meg írta második

dik részében, Disputála Papokkal az Ierusalembe.

Közelgetni hogy kezdé az ő tanítása, felele hogy hallatnék Istennek mondása, Iános meg keresztelé lőn égnek nyílása, Istennek szent Lelkének lőn reá állása.

Ez én feterő Fiam, ötet halgassátok, kedvem ő benne ből bizonnyal tudgyátok, ez által vagyok néktek kegyelmes Atyátok, azért már nem haragsom bizonnyal tudgyátok.

Nagy sűp nevezeteket ad az Ur Iesusnak, tisztiról az fent írás az Isten Fiának, előőr nevezeték Angyaltól Iesusnak, jelentvén ötet lenni mi szabadtónknak.

Az után az ő neve Christusnak mondaték, mert lelki király
sagra

fágra elfelkenetteté, fele társafel fel helyeb emelteté, mert téknélkül bent Lélek mert neki adaték.

Pásztorinak, és aytonak, utnak, igazságnak, mondgya magát életnek és fel támadásnak, Mennyei kenyerünknek élet adósnak, mert ezek az Christusban nekünk meg adatnak.

Igaz világosságnak, nagy bekelet könek, igaz szőlőstőkének, igaz itilőnek, kik őtet nem követik azok tévelyegnek, és az örök életre ők fel nem épülnek.

Attya akarattyának prädikálásaért, Igének nevezteték hitanittásaért, az kegyelemnek hozzánk ki hirdetéséért, mert az Istennek Fia küldetett ezekért.

Az ő

Az ő nagy iotétéért Istennek mondaték, mert az nagy szabadulás általa adaték, ez idővődő világnak Attyának mondaték, mert mindennek az élet általa adaték.

Meg hallátok Istennek első teremtetést, ez látható világnak bölcsen rendelést, halljátok Christus által ennek éppítést, minden üdvezülőknék lelki teremtetést.

Iég csapokhoz hasonlít Esaiás minket, és kicsin marok pornak semminek mond minket, az Esdras is semminek nyálnak kiált minket, hogy előnkben támaszták erőtlenséginket.

Az sents Pál pogánoknak harosáinak, mond minket elesket nagy távol valoknak, Isten nélkül valoknak, bálvány imá-

imádoknak, mert mi rabiai valánk az örök halálnak.

Lássad azért ha kellett ebből megújulnunk, à Christus Iesus által nekünk feléppülnünk, sem mikből pogánokból istenest lennünk, harag alol kegyelen alá bé állanunk.

Mi vagyunk ez világok az kik teremtetünk, Christus által Istennel az kik meg békéltünk, erről *ß.* Pál *ßent* Iános bizonyosság mi nekünk, Christus által igazság adatot mi nekünk.

Rendit ennek *ß.* Iános *ßépen* magyarázza, hogy Christus előb voltát ez világon mondgya, az után teremtetet ez világ mondgya, hogy az lelki teremtetést senki ne tagadgya.

Vy teremtet állati az Istennek vagyunk, tehát minden tévely-

veligéft mi mind hátra hadgiük, mert csak az uy teremtés lében hasznos nekünk, mellyet az Isten *ßerzet* vér által mi nekünk.

Im az első Adamban mindnyáian meg halánk, az második Adamban életre újulánk, az VR Iesus Christusnak vérével tisztulánk, és az örök halálból elki szabadulánk.

Adot vala az Atya Christusnak életet, hogy abból ő adhatna minékünk életet, mert az Fiú magától semmit nem tehetet, *ß.* Atya ereiéből mindent cselekedett.

Tanítván nagy sok iót tötte minden nyomorultal, mert Istennel erővel, és nagy hatalommal, feléppittetet vala lelki gazdagsággal, földön és menyben való minden urasággal.

ß

ßent

Szent Mathe irásának tizen-
eggyedikben, és szent Lukás
könyvének tizen negyedikben,
azt mondá hogy mindenek a-
dattak kezében, az ő szent A-
tyától vőtt mindent életében.

Minden cselekedetét sum-
mában foglalta, tizen negyed
részében szent Iánosnak mondta,
hogy az csudákat tőtte benne
lévő Atya, mindenét az VR
Christus hát ő tőlle tartya.

Ez könyörgőt nagy sokszor
az ő szent Atyának, mikor fel-
támasztotta őn az holt Lázárnak,
és mikoron előne ideie halál-
nak, távoztatná az halált mon-
da szent Atyának.

Sőt hogy ki vegye őtett az
nyomorúságból, égre emelé se-
mét könyörge szívéből, el őt
már az ideie végy ki az világ-
ból,

bol, dicsőíts meg ő. Atyám az
te is voltodbol.

Mert én mind el végeztem
az mit reám bízál, el nem vez-
tettem őket, kiket nekem adtál,
mindent meg cselekedtem az
mit te akartál, hogy Fiadtól il-
lyen nagy dicsőítést látnál.

Ezt mondotta szent Péter I-
stennek Fiának, azért Christus
Vrunk is mondá őt bódognak,
ez vallást meg nem győzi kapu-
la pokolnak, erős kösikláia ez
az mi vallásunknak.

Azért ez Isten Fia az mi bű-
neinkért, ki ontotta szent vérét
mi tisztulásunkért, az halált meg
kostolta az mi bűneinkért, de
csmét fel támasztotta igazulásukért.

Hogy immár fel támasztotta mő-
da Mariának, ne tapasztaly en-
gemet mert nincs helye annak,

Fa

orfa

országában nem mentem meg
fel s. Atyámnak, azért meny e
és mond meg én tanítványim
nak:

Fel megyek én Atyámhoz
az tő Atyárokhoz, és az én Iste-
nemhez, az tő Istentekhez, Ma-
ria ottan méne az tanítványok-
hoz, az után Christus mene az
Apostolokhoz.

Nagy sok bizonyosságokkal
meg mutatá magát, egész negy-
ven napiglan ielengeté magát,
sz. Thamásnak mutatá ő sebes
oldalát, kéré hogy az sebekbe
tegye az ő ujját.

Az után menybē mene hely
szerezni nekünk, hogi nagy buz-
go lélekkel esedezzék értünk,
kegyelem és igazság így adaték
nekünk, ezen kívül más Fiu
nem használt mi nekünk.

Ez

Ez igaz Christus ellen érte
meg nagy vakságát, az Pápa
vallásának az ő bolondságát, az
mellyel meg rontotta Christus
méltóságát, három száz huszon
nyoltzban ilyen kábaságát.

Az Isten egy Fiat sűlt ágyé-
kából nekünk, kit menyből alá
küldöt ez földre mi nekünk, és
az sűznek méhében enyisét é-
rettünk, és ott meg testesűlvén
sűletet mi nekünk,

Ez, ugymond, olyan Isten
minémű az Atya, teremő imá-
dando azon ki az Atya, de az
semélye szerént más, és nem az
Atya, noha sohult az irás ezt
nem bizonyította.

Pápának hazugságát hát nem
kell követnünk, mert az egy ő-
rök Isten Fiat nem sűlt nekünk,
de kit sűz Maria sűlt, azt adta

F 3

mi né-

mi nekünk, ki által nagy kegye-
lem adatot mi nekünk.

PARS TERTIA De Spiritu Sancto.

AZ ISTENNEK LEL-
kéről harmad rendben szól-
lyunk, melyről az fent írásból
mind igazat mondgyunk, hogy
az AntiChristussal el ne téve-
lyedgyünk, azért az f. Lélekről
rövideden hallgyunk.

Istennek f. Lelkének híják
az Prophéták, melynek vezér-
léséből az íővendőt mondák,
fent Lélek Vr Istennek soha ők
nem hitták, sem harmadik sze-
méliben Istennek nem mondták

Esaías ez Lelket bővséges
voltáért, mondgya víznek hi-
vekben nagy tisztaságáért, és az
keref-

kerefryéneknek lelki italokért,
Christus Vrunk hozzá híj ez
drága italért.

Kegyelem és könyörgés Lel-
kének ezt mondgya, tizen ket-
tőd részében Zachariás fáta, kö-
nyörgésre az Isten evel fel in-
díttya, az híveknek fivőket, f.
Pál bizonyítottgya.

Az Vy Testamentumban I-
stennek unának, mondatik az
híveknek vigasztalóoknak, i-
gafságra vezérő tanító Doctör-
nak, az mi örökségünknek igaz
zálagának.

Szent Gabriel ezt mondá I-
sten ereiének, mikoron eleiben
állapék az fűznek, attol fogan-
tatása lön üdvözítőnknek, az
mi közben áronknak és bölcs
vezérünknek.

Soha nem volt kezdete az
Isten

Isten Lelkének, Isten evel formálta seregét az Egnek, fundamentumot vetet mind az egész földnek, Moyses és az s. Pál bizonyítgáiennek.

Három száz és negyvenben mikoron kelének, Nicœai Synatban Papok le ülének, az s. Lelket nevezék semélyes Istennek, az Istensegben valo harmadik semélynek.

Ez Czikkelt is az Pápa megondokította, irás kívül az Lelket hogy Istennek mondta, madar képpen személyben nagy vaksággal írta, maga soha a Lelket senki nem láthatta.

Könyörögünk immáron az élő Istennek, hogy ő legyen kegyelmes minden tévelygőknek, adgyon s. Lelket nekik hogy meg térhessenek, velünk örök életet

életet ők is vehessenek.

Az ki lelki örömmel ezeket kiadta, Isten oltalma alá minden dőlgtat hatta, Makonn s. Lelket se retetnek zálagául hatta, mert hívek éppülését se meivel látta.

V É G E.

Una salus servire Deo est: hac gaudia sola
Vera putes: quorum gloria finis erit.
Gloria si dulcis, studeas virtute parare
Quo labor est maior, gloria maior
erit.

Pfal. 125. Nota: Onbol miiket David

TELLYES SÁBÓL AZ
kik biznak az VR Istenben,
azok az Sion hegyéhez hason-
lok mindenben.

Helyben marad mind örök-
ké az Sion hegye, hogy megh-
mozdulhatatlanul az Vr ked-
vét tégye.

Ostromollya bár sok ezer
nép-is, de meg áll; semmi erő el
nem rontja, mert állandó kő fál.

Reménységek ilyen erős és
bizodalmok, mind azoknak, va-
lakiknek az Isten oltalmok.

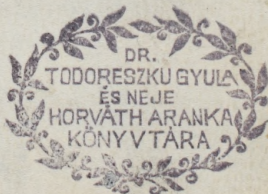
Drága jókkal környül vészí
az Vraz jókat, meg biztattyá
solván nékik örvendező fokat.

Az hamissak sullyos kezét
nem tartya rástok, melyből tud-
gyák az Vr nékik hogy kegyel-
mes Attyok.

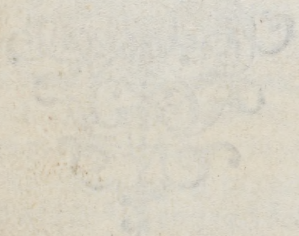
lol

Islygy igaz bölcs VR Isten
az jókkal jól tégy, az kik penig
bűnben élnek azoktól számot
végy.

Ez értelme az fáz huson ö-
töd éneknek, tőkélletes kívánt
iót ád Isten az híveknek.

1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

T-HK.

I. 623.

1.) RMK. I. 623.

1. péld.

(Hiany. címl. és A^{12.}
lev.)

2.) RMK. I. 624.

(Teljes.)

Védeleni miatt
fordítva tedd be!